

לברכה. שניהם אינן מין שכעה, אזלינן בתר החביב. ברכת אכילה ושתייה קודמין לברכת ריח. ברכת "אשר יצר" קדם לכל הברכות שהיא תדיר (מגן-אברהם סוף סימן קע"ה). תבשיל של חטין קודם לשעורים. שעורים ודגן (הוא שפוזן) או שבלת שועל, שעורים קודמין, דכתיב בהדיא בקרא. שבלת שועל ודגן, נראה לי ששבלת שועל קודם (דאפילו לענין כלאים הם מין שעורים מה שאין כן דגן שהוא שיפון, דהוי כלאים בשעורים, כדאיחא ריש כלאים), אכל דבר ששעון ברכה אחת מעין שלש וגם דבר שצריך לברך "בורא נפשות רבות", דדינו שאין ברכה אחת מעין שלש פוטרת "בורא נפשות", כמבאר בכלל ג', מברך תחלה ברכה אחת מעין שלש, ואחר כך "בורא נפשות", כדמשמע ב"מגן-אברהם" סימן ר"ב סעיף קטן כ"ו:

ט הא דיש מעלה למין שכעה, דוקא כשכבר נגמר פריו, אכל כל זמן שלא נגמר הפרי אין לו דין קדימה, ולא משתבח קרא במידי דלא חזי (מגן-אברהם). ולכן אלו ויתים הכבושים שבמדינתנו, שקורין "אילאווקעס", שכמדמה שהם שלא נגמר פרין אין להם קדימה, כן נראה לי. וכן הכוסס חטים אין בו קדימה:

י כשמקדש בשבת על היין צריך לכסות הפת, כדי שלא יראה בושתו, והוא הדין בשחרית כשאוכל מיני מזונות:

כלל נח

דין טענות בברכות:

א טעה וברך על הלחם "בורא מיני מזונות". יצא. אכל אם ברוך "המוציא" על התבשיל שנעשה מה מיני דגן, לא יצא, כן נראה לי (עיין בנשמת-אדם סימן א'): **ב** ודוקא על תבשיל, שזה שקר שהרי אינו לחם כלל. אכל אם ברוך על "שמאלך-קוכען", ו"פוטער-קוכען", [עוגות שומן או חמאה], וכדומה, או על כל המינים המבארים כלל ג"ד, סימן ג' ה"ו, נראה לי דיצא (א):

נשמת אדם

א] הא דטעה וכידך על לחם כמ"מ יצא מוכח בסי' קס"ח סעיף ו' שכי' הביי דמחמת ספק מברכין כמ"מ וע"ש בטי"ז ובמ"א. ומה שכתבתי דאם בידך על תבשיל מה מינים המוציא לא יצא הכי מוכח מרמב"ם פ"ח מהלי ברכות הל' י"א שכי, הי' לפניו תבשיל של דגן ופתח ע"מ לומר כמ"מ וטעה ואמר המוציא, יצא, מפני שבשעה שהוכיר השם נחכרין לברכה הראוי עכ"ל. משמע דאל"ה לא יצא (ומזה ראה לדברי הכ"מ הביאו המ"א ר"ס ר"ט דלרמב"ם הכל הולך אחר הכוונה ע"ש). ואמנם אם בידך על מיני כיסנין המוציא צ"ע ד"ל דדוקא בתבשיל ולא מצאנו בשום אופן שיכרך המוציא שפיר כתב הרמב"ם ולא יצא, משא"כ בפת כסנין שהדי אם

קבע סעודתו עליו מברכין אף לכתחלה המוציא כדאיחא בסי' קס"ח, וא"כ י"ל דעל כל פנים אפי' בלא קבע כריעבד יוצא ומשי"כ בא"ר הוכחה דלא יצא דאל"כ למה חקנו מספק כמ"מ ג"ל דאין הוכחה וכמו שכתבתי בח"א כלל ג"א סי' י"ב, דכיון דבאנו לתקן ברכה לכתחילה כודאי יותר טוב לתקן כמ"מ דכולל יותר מהמוציא. וג"ל דבגילוש בביצים או במילוי בשר וגבינה ודגים וכן אותן שבליתן עבה וטגין במשקין, כיון ד"א דאפי' לכתחילה מברכין המוציא וא"כ כריעבד כודאי סומכין על זה. ואמנם בכיסנין המבואר בסי' קס"ח סעיף ד' ולעיל כלל ג"ד סי' ג' י"ל אע"ג דאם קבע סעודתו מברך המוציא מ"מ בלא קבע דינן כתבשיל, דכי הרשב"א בחי'

5

ג נראה לי, דאם ברוך "בורא מיני מזונות" על כל דבר, יצא נח, דבלשון תורה, הכל נקרא מזון, חוץ ממים ומלח:

נשמת אדם

דע"כ מסקנת השי"ס ולא תתוס' בעירובין שהרי פריך בפ' כ"מ מ"ד מר"י דאכל פירות גנוסר ומשתבץ ולא טעים מזונא ומשני' ולא טעים זונא, הרי להדיא דר"י כל מילי לא איקרי מזון, ועכ"פ ק' על הטור והש"ע ורמב"ם. ונ"ל לתרץ הכל אי"ה מהא דאיתא בירושלמי הביאו הר"ן ריש פ' הנודר מן המבושל ח"ל, א"ר יאשיה הלכו בנדודים אחר לשון התורה א"ר יוחנן הלכו בנדודים אחר לשון בני אדם, ר"ל אכל אליטין (פ"י הערוך פירות גנוסר) ואמר לא טעמתי מזונא, והא תנינן הנודר מן המזון מותר במים ומלח, פתר לה כר' יאשי' דאמר הולכין אחר לשון תורה (פ"י דמתניתין אתי' כר' יאשי'), ומנין דכל דבר נקרא מזון שנאמר כר' הלחם ומזון עכ"ל, וק"י"ל כר"י דבנדודים הולכים אחר לשון ב"א כדכתבו כל הפוסקים ואפילו לקולא. והנה משי"כ תוס' בעירובין דלר"ש דלא חשבי לאורז ודוחן א"כ ס"ל דכל מיני לא אקר מזון, אבל מאן דפליג עלייהו ס"ל דכל מילי איקרי מזון אלא דלא תקנו במ"מ אלא אהך דקבעי סעודתא כגון ה' מינים ואורז ודוחן ע"ש, ע"כ לא פליגי בלשון ב"א מה אקר מזון דאיך שיין פלוגתא בזה בדבר שנוכל לשאול לבני אדם, אע"כ דפליגי בלשון התורה ולר"ש מזון דקרא היינו מעשה קדוה מן ה' מינים ולא יתכן ר"ל מזון כל דבר. ולפ"ו הא דפרוך השי"ס ממתני' דתנודר על רב ושמואל ומאי קשיא דלמא ברכה שאני דבוראי אולו חלמים אחר לשון התורה ולא איקרא מזון לירידהו אלא ה' מינים, אבל בנדודים ס"ל לר"ש דהולכין אחר לשון ב"א והכל איקרי מזון, אע"כ דזה ה"י ידוע למקשן דבלשון ב"א דאי לא מיקרי מזון אלא ה' מינים ובהא פליגי דר"ש ואינן אמוראי דר"ש ס"ל דלא תקנו במ"מ אלא על ה' מינים דבין בלשון תורה ובין בלשון ב"א איקרי מזון משא"כ כל מילי ואפילו אורז ודוחן כיון דלא איקרי מזון גם בלשון ב"א לא תקנו במ"מ, ושאר אמוראי סברי אע"ג דבלשון ב"א לא אקר מזון אלא ה' מינים מ"מ כב"ר"ה אולתין פ"י לשון תורה וזכ"ל נקרא מזון אלא דלא תקנו במ"מ אלא על ה' מינים וגם אורז ודוחן כיון דקבעי סעודתא עליו ופרוך השי"ס שפיר על דר"ש ומשני באומר כל הון אבל באמת מזון לא איקרי אלא ה' מינים, ופרוך מר"י ומשני' ולא טעים מזונא ור"י לשיטתו דס"ל הולכין בנדודים אחר לשון ב"א ולא אקר מזון אלא ה' מינים כלכד, וא"כ פסקי הטור והש"ע שפיר בהנודר מן המזון דאינו אסור אלא ה' מינים אבל באורז ודוחן מותר דבלשון ב"א לא אקר מזון, ולפ"ו לא ק' מה שהקשיח דכיון דלא קיי"ל כר"ש, וא"כ א"צ להיתרין זה באומר כל הון וא"כ נשאר המשנה כמשמעו דאסור בכל חוץ ממים ומלח, וז"ל דגם לר"י ע"כ מזני אתי' כר' יאשי

דף מ' ר"ה כיון דשקל לגרעויתא דכסונן שלא קבע סעודתא הוי כמין אחר לגמרי, ואמנם נ"ל דמ"מ לא נפק מסי' ברכה שהרי לא ברור לנו מה הוא כיסוין, ולכן כתב הב"י דהוי ספק ומברכין על כלם במ"מ וא"כ בדעבד י"ל נמי איפכא שמא זה לחם גמור וא"כ יוצא והוי ספק ברכות.

וראייתי בלח"מ פ"ח מהל' ברכות שכתב דדעת הרמב"ם דהמוציא ששייך גם לתבשיל של דגן דאינו שקר מה שאמר לחם. דבריו תמוהים והעיקר כמו שכתב הכ"מ בפ"א מהל' ק"ש בדעת הרמב"ם: [ב] כ' הכ"מ בפ"ד מהל' ברכות ה"ו ח"ל, ואפשר דאם בידן על פה בפ"א דיצא וכן במ"מ פוסד תבשיל ופירות עכ"ל. והנה משי"כ דאפשר בפ"ה"א על פה לא ידעתי למה כ' אפשר, דלענין אין כאן ס' כלל דכיון דאינו שקר דודאי חטים הם פרי ארמה וכדכתיב בקרא בהדיא בפ' כ' תבא מראשית פרי האדמה ודרש' שהם חטים ושעורים ועיין בסמוך סימן ג' לשון הספרי, ואפשר משום דלא הוזכר פה דהא אף דקיי"ל כר"מ כדאיתא ברא"ש כ' הג"א שם דיש להסתפק אם פוסק כר"מ אפילו היכא דלא הוזכר פה אף מפשטא דלשנא דרא"ש ורשב"א שהבאתי בנ"א בכלל ה' ס' ג' משמע יצא:

אך משי"כ דאם בידן במ"מ על תבשיל ופירות יצא, צ"ע דהא בהדיא אמרין בעירובין דף ל' הנודר מן המזון מותר במים ומלח ופרוך הא כל מילי מיקרי מזון נימא וזהו חיובתא דרב ושמואל דאמרין אין מברכין מ"מ אלא על ה' מינים ומשני' ארי"ה באומר כל הון ופירש"י דודאי לא מיקרי מזון אלא ה' מינים, וכ"כ הר"ן שם וכ"פ הטור והמחבר מ"י ס"י ר"י וכ"כ הרא"ש והר"ן בפ' הנודר מן הירק וכ"כ הרא"ש בהדיא בפרק כ"מ, זבואר הדבר דלכ"ע לא מקרי מזון והוי הגמרא פריך בנדודים על ברכות ש"מ דכי הדרי ניהו. שוב עיינתי דגם דברי הטור וש"ע שם צ"ע דהא ק"י השי"ס אינו אלא לרב ושמואל אבל מאן דפליגי עלייהו סברי דכל מילי איקרי מזון אלא דלא תקנו לברך במ"מ אלא אהך דקבעי סעודתא ואורז ודוחן כמש"כ תוס' שם בהדיא, ולפ"ו לר"י דקיי"ל אורז מברכין במ"מ ולרא"ש גם בדוחן וא"כ הנודר מן המזון הי"ע כ"פ אסור באורז ולרא"ש גם בדוחן. וראיתי שאמ"ד הגאון בעל נודע כהודא הביא ק"ו זו בשם גדול א' ובייתר ק' על הרמב"ם שהשמיט לגמרי דין זה דהנודר מן המזון, ואף אם נאמר דס"ל תתוס' ולר"י דכל מילי איקרי מזון א"כ ה"י לו להביא לשון המשנה דהנודר מן המזון אינו מותר רק במים ומלח. ועמתי הרב מהר"א פאסולער השי"כ לי

ברכת אכילה ושתיה קודמין
ז"א תדיר (מגן אברהם סוף סימן
ן (הוא שפזן) או שבלת שועל,
דגן, נראה לי ששבלת שועל
הוא שיפון, דהוי כלאים בשעורים,
שלש וגם דבר שצריך לברך
שלש פוטרך "בורא נפשות",
ש, ואחר כך "בורא נפשות",

פריו, אכל כל זמן שלא נגמר
א' חזי (מגן אברהם). ולכן אלו
כמדומה שהם שלא נגמר פרין
ין בו קדימה:

שלא יראה בושתו, והוא הדין

אכל אם ברוך "המוציא" על
לי (עין בנשמת אדם סימן א'):
אכל אם ברוך על "שמאלך"
וכדומה, או על כל המינים
א:

יו מברכין אף לכתחלה המוציא כראיתא
וי"כ י"ל דעל כל פנים אפי' בלא קבע
נשי"כ בא"ר הוכחה ולא יצא דאלי"כ למה
ים נ"ל דאין הוכחה וכמו שכתבתי בת"א
יב, דכיון דבאנו לתקן ברכה לכתחלה
וב לחקן במ"מ דכלל יתיר מהמוציא.
בצ"ס או במלך כשר וגבנה ודגים וכן
עבה וטגין במשקין, כיון דר"א דאפי'
ין המוציא וא"כ בדעבד בודאי סומכין
בכיסוין המבואר בס' קס"ח סעיף ו'
ס"י ג' י"ל אע"ג דאם קבע סעודתו מברך
לא קבע דינן תבשיל, דכ' הרשב"א בחי'

הלכות בציעת הפת סימן קסו

בבב ילאו כולם כאלה כעוצע כי אין לריכס כולם לאכול מן פרוסה הבועט רק שמועין כן לחבוב מלוא (רוקח ואור) ג ספר אורחות (רופ) : ז ראובן שהיה נוטל ידיו לאכילה ויעקב היה סברך המוציא ונתכוון (מד) להוציא השומעים (מד) להוציא השומעים (מה) ואח"כ ניגב ראובן ידיו (מו) ובירך ענט"י לא היו הפסק ויוצא בברכת יעקב וא"צ לחזור (מד) ובירך ברכת המוציא : ה ששכח ואכל ולא בירך המוציא אם נזכר בתוך הסעודה (מו) מברך ואם לא נזכר עד שנמר סעודתו (מה) אינו (יג) מברך : ו אם הוא מסופק אם בירך המוציא אם לאו (טט) אינו חוזר ומברך : ז א"א (ג) במקום ברכת המוציא (גא) בירך שהכל נהיה ברברו או שאמר * בריך רחמנא (יג) מלכא מאריה (נג) * דהאי פיתא (נג) יצא : ז יא א"א היו

שערי תשובה

בין הכרס לטעמה סוף הפסק כמ"ס ק"ח פוסקים בעניית אמן אחר ברכת ק"ט ולריך לברך פסם אחרת וסוף ברכתו כאלהבוס לבטלה ולכן אין להפסיק בעניית אמן וכן ברכת המוציא וכל אחד ככרו לפניו אין לפנות אמן אחר ברכת תבירו עד שיטעום אחר ברכתו פ"ט : (יג) מלכא מאריה ענט"י ופיין ב"ח כיון קס"ה דמשמע דאם בירך במ"ס על פת לא ילא וכן כתוב בניה יהודה סימן מ"א וכתב נכר"י דמת סכ"י ופט"ו והל"ז כבס הדרישה דלא וכ"כ באגן הסוד כיון קס"ה לדעת ככ"י וסכר"י יודד לומר דאפשר שגם הכ"ח מודה ופי"ג כשזכר ברכתו ונסימן ר"ז דגם הרמ"ע באלפסי וטע"א ס"ל ככ"י וזש כתב דאם בירך על פת כפי"א

באר היטב

ורדים כלל ח' סי' מ"ג : (יג) מברך * כתב ב"י אם יכול לאכול בריך ויאכל מעט * וכתב המ"א טוב לעשות כן מאחר שהרשב"א כתב דלהרשב"ד בריך לברך אע"פ שגמר סעודתו ולכן טוב להוציא עמו מפלוגתא : (יג) מלכא מאריה * אפילו לא אמר פתא נמי

משנה ברורה

כמו שכחתי ככה"ל וצ"ע לריגא : (מד) להוציא השומעים * וגם השומעים כוונתו לאלה בברכתו : (מה) ואח"כ ניגב וכו' * ה"ה (מג) כשכל הנטיילה וברכת ענט"י היה אח"כ ג"כ יולא בדיעבד דכל זה לא היה הפסק דהוי צורך סעודה וכ"ל ולא נקט לשון זה אלא להורות לנו דאם ברכת ענט"י היה בשעה שיעקב בירך המוציא דלא ילא דברי (מג) לריך להבין ולשמע מה שאומר המברך ולא להפסיק בדברים אחרים ואז שומע כעונה [עיין לקמן סימן קפ"ג סוף ס"ז] וכעו"ה הרבה נכשלו בזה בליל ס"ק כשהכונה מוציא בני ביתו בקידוש : (מו) ובירך ענט"י וכו' * ואע"ג דק"ל שומע כעונה וכבר פסק המ"א לעיל כסיומן קנ"ה ס"א דאם קודם שבירך ענט"י בירך המוציא לא יוכל לברך עוד ענט"י שאפי הכ"ח דלא ניגב ידיו (מד) קודם ברכת המוציא ולא נמר המנוה עדיין אבל אם כבר ניגב ג"כ לא יוכל לברך עוד ענט"י כיון דכבר ילא בברכת המוציא : (מו) מברך * על מה (מה) שיאכל אח"כ דבי כשכיל שאכל עד עתה בלי ברכה יחזור ויאכל בלי ברכה [גמרא] : (מו) אינו מברך * שברכת הנהנין הוא כשאר ברכת המנוה שאין מברכין עליהם אלא עובר לעשייתו ולא אח"כ אח"כ היא מנוה שא"ל לברך עליה עובר לעשייתו כמ"ס בסיומן קנ"ה ס"א ע"ס (מו) ומיהו לא אפשר לו לאכול (מו) עוד מעט טוב שיברך המוציא ויאכל : (מז) אינו חוזר ומברך * כשיאכל עוד דבר המוציא אינו אלא מדרבנן ופסיקא לקולא (מה) ומטעם זה אפילו אם יראה להחמיר ולברך ג"כ אינו רשאי משום ברכה שאינה לריכה (מט) מיהו אם נודמן לפניו במסיבתו אחד שרולה לאכול פת כזון שיוצאנו בברכת המוציא : (ג) במקום ברכת המוציא וכו' * היינו אף דפת הוא דבר חשוב אפ"ה מהני בדיעבד אם בירך שהכל וכ"ש על כל דבר כדאיתא לקמן בסיומן ר"ז ס"א : (גא) בריך שהכ"ב * היינו שאמר ברוך אתה ה' אלהי שהכ"ב או אף שלא הזכיר החלה כלל רק אמר בריך רחמנא וכו' לחוד ילא כיון שיש גם ומלכות (ג) דמלת רחמנא קאי במקום השם (שכן היו קורין אותו בבבל) ומלת מלכא הוא מלכות : (נג) דהאי פיתא * ואם אמר מלכא מאריה דהאי ולא הזכיר שם פת כלל אפשר דילא כיון שהפת מונחת לפניו ועיין כה"ל : (גב) ילא * בדיעבד אבל לכתחלה אסור בשתיקה דאף דברכות

ביאור הלכה

המ"א שפקה בסיומן רי"ג ס"ב על דברי הרמ"א דסיומן ר"ט] אכל אין הכוונת כוונתו על כל אחד מהשומעים וכעשיית אחד מהם סני או שיטעום כעו"ה או אפילו אחד משאר השוכנין וכולם אח"כ כ"א לאכול מברך אשר לפניו ומכיון ראה לזה מהי"א דמיוצין דאחריו"ס לטעמי יונקא אלא דלא דוקא כל השומעים מחויבים לטעום מכוס שרבו עליו אלא בעשיית אחד בני ואפילו לא טעם כהכ"ר כעו"ה אלא אחד מן השומעים סני כן הוא תוכן דבריו למעין"ס [וגן משמע מאשרי ראשונים כסוגיא זו שכל זה שקלו וטרו עיין תוספות ר"י שארלו"ח] ונכרינו [יוסף] אבל אפי"ן דאסור להפסיק לכל אחד מהשומעים קודם שיאכל מברכו וזה הפסיק אבד ברכתו ודברים אלו יש להפסיק גם ברוקח המוציא ככ"י למעין"ס זו אלא שיש גם ע"ס קטן שמתקום והשיתו ל"ל והשיתו ור"ל שאחר שאכל המברך מברכו אף שהשיתו מ"מ נפקי כולם בברכתו ויכולו אח"כ לאכול מברכס משא"כ אם השיתו קודם שיאכל ליבד ברכתו וסו"ה ברכה לבטלה וממילא גם אחרים לא יוכלו לאכול מברכס על כמ"ן זה וכדלקמן בסיומן רי"ג ס"ב וזהו שלא כדברי השמ"ג שרלה לומר שחאופן זה לכו"ט יולאים דליחא וכן י"ל בכונת הריקח"י סימן ע"ד המוציא כח"ד פ"ט ולפי"ן גם הוא יכול לסבור ככ"י היולא מדבריו שדורקת ואו"ו נופא ג"כ אין מקור לדברי הרמ"א וקס דילא ככ"י וכמו שכתבו האחרונים :

* במקום ברכת המוציא וכו' * ואם בירך במ"מ דפת ברכה אחרונה דילא בדיעבד וא"ר כבס הדרישה בסיומן קס"ה כתב דברכת בורא מיני מזונות היא ברכה כוללת כמו שהכל יולא על כל דבר דכל שילי מיון זיין [חזן ממים ומלת] וכן כתב הח"א בכלל י"ח פ"ט כ"א ל"ג * בריך רחמנא וכו' * כפי"ו לקמן סימן רי"ט פניא כבס תר"י דלריך לומר ג"כ אלהנא ושארי פוסקים לא סניאו דבר זה להלכס ומשמע דס"ל דכיון דרחמנא הוא במקום שם די כבס אחד דאף פשיטא בין לכך ובין לר"י אם יאמר ברוך ה' מלך הפולם וכו' בודאי ילא דאף סוכר שם ומלכות ועיין רשב"א פרק בראשית וביבולמתי שלטינו ליחא : * דהאי פיתא * עיין במ"ס וסו"ה מהכ"ב ז"ש שכתבו כגון אפשר ועיין

שער הצינון

(וכ) שפ"ח כבס הכר"י וכ"כ ג"כ כבס דמשק חליטור : (מג) ומסתברא דאפילו אם יאמר שכוונתי או כלני לברכת המברך ג"כ לא ילא כיון דמס שולא בשמיטה הוא רק מפני דשזייע כעו"ה וזה שייך דוקא כשאוק אכל אם או דיבר לא עדיף מהמברך בעצמו ברכת המוציא כשהפסיק בלמשך בדבריה אחרים דלא ילא : (מד) ואם הנייבס שלו היה אחר ברכת המוציא קודם שבירך ענט"י יש לעיין בדבר דאפשר דהכ"ח עדיף עטי כיון דבשעת המוציא עדיין לא היה ניגוב לא יוכל בברכה לברכס אותו מברכת ענט"י וז"ע : (מה) והל"ח ועוד איזה אחרונים כתבו דכוס יתקן עותהו על כהכ"ר דכ"י שלא נמר סעודתו מקרי עובד לעשייתו : (מו) מ"א וס"א כדי לאלת גם דפת כראב"ד דס"ל דאפילו נמר סעודתו ואינו אוכל עוד כלל ג"כ לריך לברך ברכת המוציא על סעודתו : (מז) ואפילו אם הוא שבת רק שאינו קץ כמזונו [מפקת א"ר ע"ג] : (מח) ככר"ו ואף דרשאי להחמיר פ"ט שלא לאכול בוס אינו נכנס לתשע חיסור פשא"כ כוס : (מט) פסו"ס : (נ) אכל אם אמר כרחמנא דלא ילא שז אינו שמו של הקכ"ה וכן מוכח בשו"פ ככר"י :

אמר הביאור : לברך * פנה רך היינו דוקא אחרים המסונים

ז"ל לחזור ולברך ז"ל ס"ק ו' דלא ז"ל אסור לטעום השיב דכלל גדול דייק המ"א למה לפני : (ו) מלת. זה הפסק פ"ז : זסק וכ"כ בספרה אדם לנהוג כביתו יח קודם אכילת פ"ש ועי' בניגח

הפסיק בדברים ידה (ל) ואפילו ק : (לח) שבירך : כתבנו דפסק מ"מ כיון שהוא ענייני סעודה : (לו) ואפילו לא שיתנו לו כבר כל לכהמה * כתב לכהמתו * בדכתיב ברכה לא יפסיק כלל * שאינו נקי דלריך (וב) שעה הנוה השינוי א"י אפילו השינוי ג"כ אין פקידה לכתחלה בודאי * קים עליו וס"ל * והנה זהו רק * קים עליו וס"ל * עשימתו שחוזר עשימתו שחוזרין אף שהשומעים יולאים בהברכה

א הוא לכו"האים קא מברכו ומטוס ז ולא ילאו גם הם יונס כטוגיין דאין האחרים בברכתו לגבי דידים שיוכל כיון שהפסיק לא ינו מישב קושיית פמ"א

ז' סעודה מקרי : עי' סכ"ה וסכר"ו

7

חלה בחציצה ועל חציצה הנאחז הוא מצריך ומשנה ולכן נמלחא
 דראצ"ה נהי נמי דבעל הבית נזהר מפני של גויס אינו זה בשביל
 שאינו חביב לו אלא מניח משום פרישות ולכן היכא דמצי למנוח עליה
 שיאכל צהיטר ולא ינטרן לפרישות כגון הכא שמתבטבט המנוח שרו
 ליה רבנן ואהא מימתי ראה מן
 הירושלמי דקאמר פת נקיה טמאה
 ופת קינר טהורה על איזה מהם
 שיראה יברך משמע ליה אפילו אי
 פרוש הוא שלא לאכול חולין טמאים

פת הבאה בכיסנין. מסקנה דגמרא צפרק כ"ד מצרכין (דף
 מ"ג): ומ"ש והוא פת שעשוי כמין כפיסין מלאין צוקרא
 ושקדים ואגוזים ופיני תבלין. כן כתב ה"ר יונה על שם רבינו
 חננאל ורזנו לומר עיסה שנילושה נמים בלנד אלא שעשוי כפיסין
 מלאים נוקרא או שקדים או אגוזים
 או שאין בה שום אחד מאלו הדברים
 וגם אין שם כפיסין אלא שעירב
 בעיסה מיני תבלין והטעם לפי שלא
 קבעו חכמים לברך המוציא ושלש
 ברכות אלא נחתם סתם שהכל קובעין עליו וזה לשון רש"י דף מ"א
 פת שנילושה עם תבלין הרבה ואגוזים ושקדים וכו' וראה לומר גם
 כן או אגוזים או שקדים הרבה דאם אין שם אלא דבר מועט אף
 על פי שטעם תערובת הפירות או התבלין ניכר בעיסה הוה ליה פת
 גמור ומצריך עליהם המוציא ושלש ברכות גם לשון הרמב"ם שכתב
 בפ"ג שהיא עיסה שנילושה בדבש או בשמן או בחלב או שעירב בה
 מיני תבלין ואפאה היינו לומר שנילושה בדבש הרבה ושמן הרבה וחלב
 הרבה או שעירב בה מיני תבלין הרבה דלא כמו שכתב ב"י וזה
 לשונו דהא תערובת תבלין דבר מועט הוא וכו' עכ"ל דאף על פי
 דסתם תערובת תבלין דבר מועט הוא כאלו לא איירי במועט אלא בהרבה
 תבלין דומיא דבבש ושמן וחלב שכמעט הדבש והתבלין הם עיקר כאשר
 נמצאים במיניו מיני לעקוב"ן בדבש הרבה ותבלין הרבה וכן היא דעת
 הרב בהגהת שלחן ערוך (פ"ו): עוד כתב ב"י דנקטינן להקל ואינו
 מצריך המוציא ושלש ברכות בין שיש בה הרבה תבלין בין שאין שם
 אלא דבר מועט ואפילו אינו מחובל כלום אלא שעשאו כענין יבשין
 וכוסקין אותם למיחבון לא כדי להשיע (כגון קיבל"ך שלנו) לכל אלו
 יש להם דין פת הבאה בכיסנין עכ"ל וכן פסק בשלחן ערוך (פ"ו)
 ואיכא לתמוה למה אמר שהוא קולא הלא אם אינו מצריך ברכה
 הראויה לה בין כך ובין כך הוא סומרא שעובר משום לא תשא ולכן
 נראה עיקר דאם אינו מחובל כלל אלא דעשאו כענין יבשין ואפילו
 אינו צהו נמי תבלין דבר מועט כיון שנילושה נמים בלנד או אפילו
 הני כיסנין שנילושין בדבש או שמן או חלב והמים הם הרוב כל אלו
 אין לאכלן אלא בתוך הסעודה אבל אם הדבש או השמן או החלב
 הוא הרוב והמים הם המיעוט דבעלין במיעוטן משמע דבהא כולי עלמא
 מודו דיש להם דין כיסנין ואין צריך לומר אם אין שם מים כלל
 אלא כל העיסה נילושה בדבש שיש לה דין כיסנין: מיהו מלאמי
 בליקוטים בשם הרב מהר"ר אלכסנדר כ"ץ וכשם רבינו יצחק מדורא
 שהיו נוטלין ידיהם על אכילת לעקוב"ך שמוכרין בשוק ומצרכין עליהן
 המוציא ושלש ברכות אלא דאוחן לעקוב"ך שהעריט היו מתקנים
 בצמיהם היו אורלין בלא נטילה ובלא המוציא אלא מצרכין עליהן בורא
 מיני מזונות לפי שרובן בשמים נראה דספירא ליה דמה שפירש רש"י
 פת שנילושה עם תבלין הרבה ואגוזים ושקדים היינו לומר שהתבלין
 הם הרבה מן הקמח אבל אם הקמח הרבה מן הבשמים קימחא עיקר
 ולכן הלעקוב"ך שמוכרין בשוק אף על פי שהעיסה נילושה בדבש
 בלא שום תערובת מים כיון דהקמח עיקר צריך ליטול ידיו ולברך עליו
 המוציא ושלש ברכות אלא שאין נוהגים כן אלא לברך בורא מיני מזונות
 בלבד ולאחריו מעין שלש מיהו (מ"ג) יראה שמים לא יאכל הני סתם

אפילו הכי יברך על הטמאה אם יראה משום חיצוב המנוח ויאכל ממנה
 והוא הדין לגבי פת של גויס [ולאו דוקא נקט ראצ"ה אם היה מיסב
 על שולחן ישראל האוכל פת של גויס] דבלא דידיה נמי שרי אלא
 נקט הכי דלא תימא מי הוא זה המציא פת של גויס על השלחן
 הואיל ובעל הבית נזהר ממנו אבל לעולם כל שאין רזונו לאכול מן
 המוקדם או החשוב או החביב מפני שאינו חפץ בו אינו נראה כלל
 שיחייב לברך עליו לאכול ממנו כדי להקדימו עכ"ל:

פת הבאה בכיסנין. צפרק כ"ד מצרכין (מ"ג) רבי מונא אומר
 משום רבי יהודה פת הבאה בכיסנין מצרכין עליה המוציא ואסיקנא
 דלית הלכתא כוותיה ואקשינן עליה מדאמר רב יהודה אמר שמואל
 לתמיות מערבין עליהם ומצרכין עליהם המוציא ושני שאני החם דקבע
 סעודתיה עלייהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא. ומו איתא
 החם (שם) רב הונא אכל תריסר ריפתא בני תלמא צבא ולא צריך
 א"ל רב נתמן עדי כפנא אלא כל שאחרים קובעין עליו סעודה צריך
 לברך והסכים רש"י לדעת המפרש דמפת הבאה בכיסנין אכל וכן כתב
 הר"ף (כ"ט): והרא"ש (פ"ו) וכתב הר"ף (ג) מסקנה היכא דאכיל
 לה בתורת כיסנין בתחלה מצריך בורא מיני מזונות ולבסוף ולא כלום
 והיכא דאכיל לה בתורת קביעותא מצריך עליה המוציא ושלש ברכות
 וה"ר יונה כתב (כ"ט): ד"ה תריסר) שיש מפרשים דכי אכיל לה שלא
 בקביעות אינו מצריך לאחריה כלום ויש מפרשים שצריך בורא נפשות.
 והרא"ש (שם) כתב שצריך מעין שלש וכן כתב הרשב"א (שם) ד"ה רב
 הונא) וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ג (ה"ט - י"א) והכי נקטינן: וברתב
 הרא"ש (שם) כל שאחרים קובעים עליו סעודתם צריך לברך המוציא
 ושלש ברכות וכתב רבינו משה דאם אחרים אינם קובעים אפילו כשהוא
 קובע אינו מצריך דבחר רוב אוליין ובעלה דעמו אלא כל אדם והראב"ד
 וכן כתב ואי הוה קבע עליו אפילו משהו מצריך עליו בתחלה המוציא
 ולבסוף שלש ברכות ונראה דברי רבינו משה ואם מתחלה היה דעמו
 לאכול מעט וצריך בורא מיני מזונות ואח"כ אכל כשיעור שאחרים
 קובעים עליו מצריך שלש ברכות אף ע"פ שלא צריך המוציא תחלה
 עכ"ל וגם ה"ר יונה (ג) ד"ה א"ל) כתב ואם אחרים אינם קובעים
 אע"פ שהוא קובע אינו מצריך דאחר הרוב אוליין ואם הוא קובע במה
 שאין אחרים קובעין בטלה דעמו אלא כל אדם ע"כ והכי נקטינן:
 והאגור (פ"ו) כתב ופירוש אם קבע סעודתו עליהו פירש ה"ר
 אביגדור דוקא סעודת ערב וצוקר ולא סעודת עראי ע"כ והוא מדברי
 שבלי הלקט (פ"ו קטו). וליתא אלא בין סעודת ערב וצוקר בין סעודת
 עראי אם אכל שיעור שבני אדם קובעין עליו מיקרי קביעות ואי לא
 לא וכמו שנתבאר בתמוך בשם רבותא:

ז ובה שפירש רבינו בפת הבאה בכיסנין הוא פירוש רבינו חננאל
 שכתב ה"ר יונה צפרק כ"ד מצרכין (כ"ט) ד"ה שאין) והערוך (ערך כסן) כתב ג"כ והרשב"א (מ"א): ד"ה נמא) ג"כ כתב גבי דברים הנאים
 בתוך הסעודה ופת הבאה בכיסנין כגון אובליא"ש ואותם העשויים כמין כיסים שמלאין אותם בדבש ושקדים ומיני בשמים: והרמב"ם
 כתב צפרק ג' מהלכות ברכות (ה"ט) שהיא עיסה שנילושה בדבש או בשמן או בחלב או שעירב בה מיני תבלין ואפאה. והיה נראה לומר
 דהיינו דוקא בשלא נתן מים אלא מעט אבל אם נתן בה מים הרבה אע"ג שנתן בה גם כן שאר משקין כיון דמיעוטא נינהו בעלים הם
 לגבי המים ויש לאותה עיסה דין פת גמור לכל דבר והכי דייק לישניה שכתב שנילושה בדבש וכו' דאם לא כן הוה ליה למימר עיסה שנתן
 לתוכה דבש וכו' אלא דממה שכתב או שעירב בה מיני תבלין איכא למידק איפכא דהא תערובת תבלין דבר מועט הוא ואפילו הכי מוציא
 מתורת לחם לענין המוציא ותדע דהא עיסה שנילושה בני פירות תנן (מלה פ"ג מ"ג) דחייבת בחלה ואפילו הכי אינו מצריך עליה המוציא

לעקובי"ן שמוכרין בשוק אלא בתוך הסעודה לאפוקי נפשיה מפלוגתא דרבנחא ועוד דידוע דעכשוי מוסיפין אותן ומערבין בהם מים הרבה ואין הדבש עיקר וכן משמע מלשון הרב בהגהה (פ"ו) דדוקא בלעקו"ך שכתבנו הדבש והתבלין הם עיקר הוא דמברך עליו בורא מיני מזונות הא לאו הכי פת גמור הוא וכן כתב מהר"ם לוריא בתחלת איסור והיתר שלו (מזונות על שער דורא סי' א אות ו) על שם הרב ר' זעליקמן זי"ג דהא דדובשני מותרין ט] לפי שהתבלין צטלין נקמח היינו סתם דובשני דקמח עיקר והא ראייה דמברכין עליהם המוציא ושלש ברכות אצל בקלוגי"א יש דובשני שקורין בורג"ר קוק"ן דהתבלין עיקר שהרי כתב באגודה שאין מברכין עליהן המוציא לאין ששים נקמח כנגד התבלין והיה לר"ך עיון לפי זה היאך אוכלין אותן כיון שהתבלין נדוכו במדוכה של גרים עכ"ל. אלמא

דכתם דובשני כיון דקמח עיקר מברכין עליהן המוציא אף על פי שנילושה בדבש לחוד בלא שום תערובת מים ומכל מקום כיון דיש חולקים ונותנין להם דין כיסנין אין לאכול כלל סתם לעקובי"ן אלא בתוך הסעודה כדפירשמי וכן הו"מ שאל"ך קובי"ן או פוט"ר קובי"ן אין לאכול אלא בתוך הסעודה בין שיש שם תערובת מים בין אין שם תערובת מים ואף על פי שכבר נהגו לעשות שמאל"ך קובי"ן ללחם משנה נליל שבת ולברך עליו המוציא אינו נכון לכתחלה והני פורים קרעפלי"ך שהעיסה נילושה בדבש ובתבלין או בשומן אווה ואחר כך עושין אותן כמו כיסין לתת בתוכו אגוזים וראוי"ק"ש וכן הו"מ בלאז"ן כולי עלמא מודו דיש להם דין כיסנין:

ד ואם אכל ממנו שיעור וכו' עד דבתר רובא אזלינן. כל זה בפסקי הרא"ש (דף ע"ב ע"א): ומ"ש ואם אכל. היינו לומר שמתחלה היה דעתו לאכול שיעור שאחרים רגילים לקבוע עליו סעודה וגם אכל כשיעור הזה אף על פי שהוא לא שבע ממנו מברך עליו המוציא ושלש ברכות אבל אם מתחלה היה דעתו וכו': כתב בשלטי הגבורים (ל. אות א) בשם גדול אחד וזה לשונו דהמוליימות הנאפוח בתנור שהן מליאות בשר או דגים או גבינה או מיני ירקות מברך עליהן המוציא וכן נראה צעני עיקר שהן עשוין פת וליפתן ולקביעות סעודה הן עשוין עכ"ל וכן כתב האגור (סי' רטו) במוליימות שקורין פשטיד"א הנאפוח בתנור מלאים בשר או דגים או גבינה מברכין עליהם המוציא ושלש ברכות ומציאו צ"י בסוף סימן זה וכן פסק בשלחן ערוך (סי"ו) ופשוט הוא:

ה לחמניות אותן שבלייתן עבה וכו'. פירוש לחמניות הם ריקקים דקים אם מתחלתן עיסה דהיינו כשנתנו המים נקמח היתה בלייתן עבה וגם סופן עיסה דנאפוח בתנור אפילו לא קבע עליהו ברכות דלחם גמור הוא והוא שקורין אובליא"ש דרבי משה

(ב) אב"י אין המנהג כדבריו שהרי בשבתות וימים טובים ונשואין מברכין המוציא על מיני לחם המתובלין הרבה וניכר בהם במראה ובטעם ע"כ נראה ט"ו דס"ל דלא יצא מכלל לחם במה שעירב בו תבלין או שאר משקין מעט אלא אם כן עיקר העיסה נילוש באותן דברים ואפשר שגם דעת הרמב"ם כן דלא כפי' שפירש בית יוסף ומכל מקום נראה לי שאותן מיני מתיקה שקורין לעקו"ך דינן כדיון פת הבאה בכיסנין שהרי יש בהן דבש ובשמים הרבה ועיקר העיסה נילוש בהן: דרישה

א (עמוד ג') כב"י ד"ה ולענין הלכה כתב הב"י להקל. אפשר משום שהדין ומברכין מעין שלש ואף על פי שברכת מעין שלש אינה עומדת במקום יש לברך על כולם בורא מיני מזונות ובברכה אחרונה מקילים ומקצרים ומברכין מעין שלש ואף על פי שברכת מעין שלש אינה עומדת במקום ג' ברכות: לח

חדושי הגהות
א] חסרון הניכר יש כאן כמה דקיים ולישנא דנילושה דנקט הרמב"ם ולא ציאר כוונתו ונתייבחו כסף משנה על הרמב"ם כתב כל דברים אלו אות באות עד וזה נראה עיקר ולא קיים זה הכי ונראה להגיה לר"ך לומר ולישנא דנילושה דנקט הרמב"ם קשה או ולישנא דנילושה לאו דוקא:

בכתה"י דפוס פייבי די שאקו וספרדי תיבת סעודה ליתא וכן לקמן:
ח] קשה דלעיל פסק דאם קבע על שיעור שאין דרך בני אדם לקבוע עליו בטלה דעתו ודלא כהראב"ד. וכתב בשו"ת גינת ורדים כלל א סימן כד דצ"ל אם אכל

כל שלא קבע עליה הילכך על כרחך לומר דלאו צמדי דמיקרי לחם תליא מילתא אלא לא קבעו חכמים לברך המוציא ושלש ברכות אפילו בכזית אלא בלחם שדרך בני אדם לקבוע עליו דהיינו עיסה שנילושה במים לכד נלי שום תערובת אבל כל שיש בה שום תערובת ממי פירות או מתבלין כיון שאין דרך בני אדם לקבוע סעודתן עליו לא חיובו לברך המוציא ושלש ברכות אלא אם כן אכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו והוא שיהיה טעם התערובת ניכר בעיסה דומיא דעירב זה מיני תבלין שטעמם ניכר בעיסה וזה נראה עיקר א] ולישנא דנילושה דנקט הרמב"ם: ורש"י (מא: ד"ה פת הנכה נכסין) פירש פת שנילושה עם תבלין הרבה ואגוזים ושקדים והערוך (שם) פירש עוד בשם רבינו האי שפת הנכה צמיסנין הם כעכין והיא פת בין מתובלת ובין שאינה מתובלת שטעמים אותה כעכין יבשים וכוססין אותם צבית המשמה ושלל צבית המשמה ומנהג בני אדם שאוכלים ממנו קימעה וכשאל רב הונא הרבה אמר רב נחמן עדי כפנא זה רעב ולרעבונא אכל לשבע ממנה ולא בתורת כיסנין ור"ך לברך אחריה וראייה לדברי הגאון וכל לחם יבש היה נקודים (יהושע ט ה) תרגומו וכל לחם זודהון יבש הוא כיסנין עכ"ל: א] דענין הלכה כיון דספיקא צמדי דרענן הוא נקטינן כדברי כולם להקל ובין כיסים שממלאים אותם בדבש ושקדים כגון הנקראים רושקיליא"ש דאלתמ"ו ובין עיסה שעירבו בה מי פירות או מיני תבלין בין הנקראים צשקוגו"ש כולם דין פת הנכה צמיסנין יש להם ואינו מברך עליהם המוציא ושלש ברכות אלא אם כן קבע סעודתו עליו ח] או אכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו (ב): וכובר כחצמי צמינן קנ"מ (ד"ה סוף) שלמד הרשב"א (מג. ד"ה נא להן) מהירושלמי (שם פ"ו ה"ו) שאינו לר"ך ליתול שמי ידיו לפת הנכה צמיסנין אלא די צידו אחת ואני כתבתי שם דלדין לא צעי ליתול אפילו ידו אחת:

ח לחמניות אותם שבלייתם עבה לחם גמור הוא וכו'. פירש כיצד מברכין שם לחמניות מערבין בהם ומברכין עליהם המוציא ואוקימנא דהיינו דקבע סעודתיה עליהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עליהו לא ופירש רש"י לחמניות אובליא"ש. וכתב הרא"ש קמ"ו

ח לחמניות אותם שבלייתם עבה לחם גמור הוא וכו'. פירש כיצד מברכין שם לחמניות מערבין בהם ומברכין עליהם המוציא ואוקימנא דהיינו דקבע סעודתיה עליהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עליהו לא ופירש רש"י לחמניות אובליא"ש. וכתב הרא"ש קמ"ו

ח לחמניות אותם שבלייתם עבה לחם גמור הוא וכו'. פירש כיצד מברכין שם לחמניות מערבין בהם ומברכין עליהם המוציא ואוקימנא דהיינו דקבע סעודתיה עליהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עליהו לא ופירש רש"י לחמניות אובליא"ש. וכתב הרא"ש קמ"ו

ח לחמניות אותם שבלייתם עבה לחם גמור הוא וכו'. פירש כיצד מברכין שם לחמניות מערבין בהם ומברכין עליהם המוציא ואוקימנא דהיינו דקבע סעודתיה עליהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עליהו לא ופירש רש"י לחמניות אובליא"ש. וכתב הרא"ש קמ"ו

ח לחמניות אותם שבלייתם עבה לחם גמור הוא וכו'. פירש כיצד מברכין שם לחמניות מערבין בהם ומברכין עליהם המוציא ואוקימנא דהיינו דקבע סעודתיה עליהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עליהו לא ופירש רש"י לחמניות אובליא"ש. וכתב הרא"ש קמ"ו

8

(ס"ו) ל המוצי שהן סעוד שלל לפניו דברי מחמת בס"ד כתבו קבע אלא המוצי דהוי שהם אס' ו אי ה גבי שכתו חשינו ולא ואי) אומנו אובל מזונת הא שלחו עליה נכון שצלי עליה מרק וכן כהנ ולחנ לו ל דמז להש דקצ בעל גופי צעני צרכ מזון פטנו מקו (עכ) כתב ב"י שהו תוך שלו שיב פוט כמו

9

מברך על פת כותים כמו שכתב להדיא בסוף דבריו וכהאי גוונא כתבתי בס"ק ט':

יד [לבוש] וכן נוהגים וכו'. כן כתב רמ"א, והנחלת צבי כתב והעולם מקילין כסברא ראשונה ובעמק ברכה ושל"ה כתב וירא שמים יוצא ידי כולם ולא יאכל לכתחילה פת הנאפה מעיסה שעירב בו דבש ושמן או חלב או תבלין, אם טעם התערובת ממי פירות או התבלין ניכר בעיסה אלא בתוך הסעודה דהיינו שיברך מוציא תחילה על לחם גמור או יאכל שיעור שאחרים רגילים לקבוע דאו יברך עליו מוציא וברכת המזון וכן הדין בשמל"ץ או פוטר קוכין. (כן כתב הב"ח שאין לוקח אותו שמל"ץ ופוטר קוכין ללחם משנה אף שיש שם תערובת מים). אבל פת שנילש בחלב ואין בו מים כלל כי אם חלב ממש וטעם החלב ניכר יפה לכולי עלמא דין פת הבא בכסנין יש לה, ואין מברך עליו מוציא וברכת המזון רק בורא מיני מזונות כשאוכל אותם שלא בתוך הסעודה אלא אם כן אוכל שיעור שדרך אדם לקבוע עליו, וכל שכן קרעפלי"ך שאנו עושים בפורים, עד כאן, וכן ראוי לנהוג. אך מה שכתב ואין בו מים כלל קשה הא כתב בהג"ה שם דלא פליגי רמ"א ושולחן ערוך אלא כשרוב מים, אבל כשרוב מי פירות אף שמיעוטו מים לכולי עלמא דין כסנין יש לו. שוב ראיתי בב"ח שפסק דאף שאין בו מים כלל כגון סתם לעקו"ץ שנמכרין בשוק ראוי לירא שמים ליוזר שלא לאכלן אלא בתוך הסעודה משום דיש פוסקים דבעינן שלא יהא הקמח עיקר, ומכל מקום בפורים קרעפלי"ך והוי"ץ בלאז"ן לכולי עלמא דין כיסנין יש לו, עד כאן. מיהו על של"ה אכתי קשה גם על דברי הב"ח כתב הט"ז דיחידאה הן, ועל מה שכתב הב"ח דהוי"ץ בלאז"ן לכולי עלמא יש לו דין כיסנין. כתב מגן אברהם דוקא כשנילוש בשומן ועיין סעיף י"ג, עד כאן, משמע דקרעפלי"ך אף שנילושין במים לכולי עלמא דין כיסנין יש לו ועיין לקמן ס"ק ט"ז. ודוחק לומר דלאו דוקא אהוי"ץ בלאז"ן קאמר והוא הדין בקרעפלי"ך וכן משמע בט"ז וצריך עיון:

טו [לבוש] לתיאבון וכו'. ולא כדי להשביע אלא לקנות בעלמא, וכתב הב"ח כגון קיכלי"ך שלנו, ומגן אברהם כתב שנקרא רעסליך כתב הט"ז דקרעפלי"ך אף שניטל ממנו המילוי דינו כאוכל עם המילוי, ועיין לקמן סקי"ט:

טז [לבוש] נקטינן וכו'. וכן כתב בית יוסף זה לשונו, ולענין הלכה כיון דספיקא במידי דרבנן הוא נקטינן כדברי כולם להקל דאין מברך עליהם מוציא וגי' ברכות אלא אם כן קבע סעודתו עליו או אכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו, עד כאן. וכתב הב"ח תימא למה אמר שהוא קולא הלא אם אינו מברך ברכה הראויה לה בין כך ובין כך הוא חומרא שעובר משום לא תשא ולכן חולק על פסק זה דאפילו בקיכלי"ן שלנו אין לאכול אלא בתוך הסעודה כדלעיל, אבל מצאתי בדרישה שכתב זה לשונו, אפשר משום שהדין שברכת בורא מיני מזונות היה ברכה

הפרוסה תחת שלימה. עוד יש לומר מדלא הזכיר כתוספתא וכל הפוסקים אלא פת כותים נקיים ופת קיבר של ישראל משמע דאם של כותים מחטיין וישראל שעורים יברך על של כותים, ומי שלבו נקפו בדבר זה יבצע לשתייהן ויניח של ישראל תחת של כותים:

י מסלק פת וכו'. והב"ח השיג בזה דאין צריך לסלקו ולעניות דעתי עיקר כפסק השולחן ערוך ולבוש דאלו ראה הב"ח דברי אגודה ומהרי"ל לא היה כותב כן, גם כמה שכתב לעיל דהשר מקוצי מיירי בנזהר נדחין דבריו גם הט"ז האריך בכאן לחינם. אלא נראה לי כיון שאינו אוכל אלא משום פרישות לא דמי לכשאין רוצה לאכול ממנו בסעיף א':

יא הואיל והוא וכו'. כתב עולת תמיד שלא לצורך כתב המחבר האי טעמא דאפילו אין הבעל הבית בוצע צריך לבצוע על פת נקיה כמו שכתב בישראל שאינו נזהר מיסב עמו וכו' עד כאן לשונו. ולא דק בדברי לבוש דלעיל כתב מותר לבצוע דמשמע דרשות הוא ואם רוצה בוצע על פת כותים כמו שכתב הלבוש שריא ליה רבנן שיבצע על איזה שירצה וכן כתב בסוף סעיף זה, אבל הכא כתב צריך לברך על פת נקיה כיון שאין דעתו לאכול אלא מאותו פת. גם הט"ז טעה בזה שלמד מהא דמצוה דהוא הדין בכל מקום שיש לו ברירה מצוה לברך על פת נקיה ותמה על הלבוש עיין שם. ולא דק דשאני הכא שאין דעתו לאכול אלא מאותו פת וזה דמי לסעיף א', גם בלאו הכי יש לחלק דהכא הוה בוצע אחד מבני ביתו ודאי היה מברך על פת ישראל כיון שאין אוכל פת נקיה דבעל הבית אין נותן לו ממנה, מה שאין כן לעיל באינו נזהר מיסב עמו שגם הנזהר רוצה לאכול ממנה אלא שמונע משום פרישות וכל שאפשר למצוא עילה שיאכל בהיתר שרי ליה רבנן, וכל זה ברור. גם קשיא על עולת תמיד מאי הקשה על המחבר הא העתיק דבריו מדברי תרומת הדשן סימן ל"ב:

יב לבצוע על היפה וכו'. הב"ח חולק בזה דכיון שהוא נזהר צריך לברך על של ישראל, והנחלת צבי מפרש הדבר דבעל הבית יבצע על פתו והסועד אצלו יבצע על פת כותים ועיין בש"ך וט"ז ליו"ד סימן קי"ב שהחזיקו והסכימו לפסק השולחן ערוך ולבוש וכן עיקר דהא כתבתי כאליה רבה שם דדעת אגודה ומהרא"י ומהרי"ל הלכות בישולי כותים דאף שנוזהר אוכל לבדו טוב לבצוע ולאכול מיפה של כותים ואף דלא קיימא לן כוותיהו מכל מקום כדאי הן לסמוך עליהן כשאחר שאינו נזהר מיסב עמו:

יג [לבוש] צריך עיון למה וכו'. כתב לחם חמודות דף מ"ט אין כאן מקום עיון על הבית יוסף דהרי בעל תרומת הדשן עצמו כתב שכן נהגו, עד כאן. ונראה לעניות דעתי דסבירא ליה ללבוש דמה שכתב תרומת הדשן שכן נהגו היינו כשרוצה לברך על פת ישראל ובאמת כשרוצה

יה אבל וכו', מביאים ראיה וראם כן איך יאיה הוה ליה אלא על כרחך נה באינו נזהר, עיין שם, ועיין בנזהר לעולם מברך על איזה י'ק הלבן. כתב יש אחד אצלו י'ת לכן דכהאי כאן, וכן כתב ביתו. ולעניות שן סימן ל"ב, על הבית אינו נזהר וישראל להדיא מאיסור יאה דלהכי לא יל גבי פרוסה הא דמברך על ימים, אבל אם נלה יתירא על מצאתי במרדכי יורה מברך על פת כותים לפת אל פרוסה נקי לברך על שלם דיניח הפרוסה נקיים או קיבר בך על איזה מיהני דברי שא הכי פסק דאין זה אלא מעלה כן על כל פנים מברך על איזה וזמניח השלם י ישראל קיבר חך אין מעלות ין לגמרי, ואם עדיף ממעלות הוא פת קיבר ישראל ואם כן נקיים ודו"ק. דאם שניהם דאם לא כן יאפשר לדחוק הבאתי. ולדינא לם יש להניח

שעושיין כפראג בין שני ברזילים אף שקובע סעודה עליו אין מברכין אלא בורא מיני מזונות, עד כאן. ורקיקים שנותנים עליהם מרקחת שקורין נויא"ט אם ניטל המרקחת ואוכל הרקיקין לבד מברך בורא מיני מזונות:

סעיף ח

יט שלא מחמת וכו'. פירש העמק ברכה ובשל"ה דף צ"א שאין קובע עליהן לאוכלן לשם סעודה למלא כריסו אלא אוכלין לתענוג ולקינוח בעלמא ומחמת סעודה רצה לומר שאין אוכלין לתענוג ולקינוח רק אוכלים בשביל שביעה כגון שעדיין לא מילא כריסו ומבקש אוכל למו למלא נפשו כי ירעיב ואז אין מברך עליהן אף בשאין אוכל מהם אלא מעט וכן משמע בכרכות מהר"מ ומגן אברהם. אבל הט"ז כתב דכל שאוכל מעט מברך בורא מיני מזונות כיון שאין רוב בני אדם קובעין עליו סעודה ואין תלוי בדעתן כלל אם אוכל דרך שביעה או דרך קינוח, ואם קובעים עליו סעודה אפילו פירות פת פוטרות. עוד כתב של"ה דדוקא בלחמניות כגון נאליס"קי או בקרעפלי"ך או לעקן וואפלטקיש הוא דאי אכיל להו לתענוג בתוך הסעודה טעונין ברכה לפניהם אבל שאר מיני מאכלי עיסה ואפילו הוי"ז ובלאז"ן שהם דקים ביותר ומטוגנין בשמן או בשאר משקים הואיל ובלילתן עבה בתחילתן ואינם ממולאים בשום דבר פת פוטרות, והט"ז חולק בזה דאפילו בהוי"ז בלאז"ן ופריטלי"ך צריך לברך בורא מיני מזונות. כתב מגן אברהם בסוף סימן זה יש אומרים דנילוש במי ביצים בלא שומן הוי כנילוש בדבש:

כ טעונין ברכה וכו'. כתב עולת תמיד ונראה דהוא הדין בפת הבא בכיסנין ולפי מה שכתב הבי"ח שאין לאכלם כי אם בתוך הסעודה משמע דאין צריך לברך בורא מיני מזונות, ואפשר לומר אם מכיין בשעה שמברך המוציא להוציא זה אין צריך לברך בורא מיני מזונות וצריך עיון עד כאן לשונו. ותמיהני הא מפורש בבית יוסף וכן בב"ח גופיה וכל אחרונים דדין פת כיסנין ולחמניות שוין בזה, ועיין בס"ק שקודם זה. עוד כתב עולת תמיד זה לשונו, זמהכא יש לדקדק דאם בירך על מה שצריך בורא מיני מזונות המוציא לחם דלא יצא מיהו למעשה צריך עיון, עד כאן. ולכאורה אין ראיה כלל מהכא דלא הוי מכיין כלל בורא מיני מזונות ולא אמרינן דמברך המוציא דיוצא נמי אף שחיובו לברך בורא מיני מזונות משמע דלא יצא:

סעיף ט

כא פחות מכזית מברך וכו'. כתב עולת תמיד יש לתמוה דהא סמך לברכה ראשונה הוא דילפינן מקל וחומר מברכת המזון כשהוא שבע מברך וכו' ואמאי לא נאמר דיו לבוא מן הדין להיות כנדון מה ברכת המזון דוקא בכזית אף המוציא דוקא בכזית, עד כאן. ואשתמיטתיה דברי תוס' סוכה דף נ"ו ויומא דף ע"ט והרא"ש שם שהקשה קושיא זה מתרצי דלאו קל וחומר גמור הוא אלא מדברנן וגילוי

כוללת כמו ברכת שהכל, ולכן יש לברך על כולם בורא מיני מזונות, ובברכה אחרונה מקילין ומקצרין ומברכין מעין שלוש, ואף על פי שברכת מעין שלוש אינו עומד במקום ג' ברכות עד כאן לשונו. וכיוצא בזה ראיתי עכשיו נדפס בט"ז זה לשונו, דודאי בורא מיני מזונות פוטר הכל אפילו עיסה שעירב, אלא שמפני חשיבות הפת קבוע עליו המוציא וברכת המזון משום הכי כל שאין ברור לנו שיש שם חשיבות ואינו בכלל כיסנין להקל, עד כאן, ועיין לקמן סימן רס"ח ס"ק י"ח, ועיין לקמן ס"ק כ"ו, וצריך עיון. גם תמיה לי על בית יוסף דסותר לנפשיה שהרי כבר כתב דאין דבר תלוי בקביעות שלו אלא ברוב בני אדם, וכן פסק בשולחן ערוך ואין כתב כאן אלא אם כן קבע או אכל שיעור וכו'. ואולי משום דיש בכל אלו מחלוקת הפוסקים סבירא ליה לסמוך על הראב"ד שהביא בבית יוסף דגם בקביעות דידיה תליא מילתא, ואף שבכלל זה הוא נמי פורים קרעפלי"ך וכבר כתבתי בשם הבי"ח ושל"ה דכולי עלמא מודים בזה, אולי סבירא ליה לבית יוסף דמאן דפירש כעכין יבשין סבירא ליה בקרעפלי"ך דדינו כפת, והבי"ח לא סבירא ליה הכי. עוד יש לומר דהבי"ח ושל"ה מיירי בקרעפלי"ך שלנו שנילושין בדבש דבזה לכולי עלמא מותר, אבל הבית יוסף ושולחן ערוך קאי על הקרעפלי"ך שנילושין במים רק שנתמלאו בדבש ושומן ודו"ק וצריך עיון, גם לפי זה למה לא כתבו בשולחן ערוך ואולי חזר

בנפשיה:

סעיף ו

יז ואחר כך אכל וכו'. כתב בתשובת מהרש"ך סימן קע"ג ואם נמלך לאכול כדי שיעור בלי צירוף האכילה ראשונה מברך המוציא, עד כאן. כתב אור חדש שיעור בני אדם לקבוע עליו סעודה הוא ג' או ד' ביצים, עד כאן. וצריך עיון אי כוונתו באוכל פת לבדו או עם דברים אחרים. וראיתי (במ"מ) [במגן אברהם ס"ק י"ג] שכתב זה לשונו אם אכלו לבדו בעינן שיאכל כל כך שאחרים רגילים לשבוע ממנו לבדו, ואם אכלו עם בשר ודברים אחרים סגי כשאוכל שיעור שאחרים רגילין לשבוע ממנו עם דברים אחרים, ואם אכל שיעור זה לבדו וישבע ממנו מברך המוציא כיון שאחרים רגילין לשבוע כשיעור זה כשמלפתין אותו:

סעיף ז

יח ויש אומרים וכו'. וכן עיקר כי בשולחן ערוך סתם ופסק הכי. כתב בעמק ברכה לא ראיתי במדינות אלו העיסה שבילתה רכה אפילו הוי"ז בלאז"ן לישתה רק שמגלגלין אותה אחר כך הדק היטב אך במדינות רוסי"א נותנים קמח ומים בקדירה או בקערה ומערבין אותה בכף הקמח והמים יחד ודרכם לשפוך אותה העיסה בכף עלי ירקות רחבים שלא ישפכו לחוץ ונאפין בחנור בלי לישיה וגלגול כלל כי אין בו סולת ללוש ולגלגל אותה העיסה ביד או בעץ הגלגול לפי שהוא רכה מאוד כמו דייסא וקורין אותה רקוקין ובלשון רוסי"א גאליסנקי, אבל וואפלאטקי"ש

הלכות ברכת הפירות סימן ח

לשם ליו וכחממים (ח) לאכילה (כב) וללועסו (פי) לשחון אותו (כפ) מברך במ"מ ואחריו על הפחיה ואם היה רך כרי מ כרי"ף וכרי שיהא ראוי לשחיה מברך עליו (כג) שהכל ואחריו בורא נפשות : ז (כד) להבוסם (פי) האוכל את ומשול שם (ס) (כה) האורז מברך עליו בפה"א ואחריו ב"נ ואם בשלו הנכ (כו) * עד (י) שנתמך (כ"י) כשם כר"א"ש ובר"י) או ששחגו ועשה ממנו (כז) פת (כח) מברך עליו במ"מ ואחריו (כט) בורא נפשות (ל) יהוא

באר היטב

ועיין בתשובת נגת ורדים כלל א' סי' ע"ז והיינו דוקא כשלא נדבקו על ידי ניסול אבל אם נדבקו על ידי ניסול או כתוסים ברחיים מברך בורא מיני מזונות ודוקא שנתמכו יפה ע' במ"א. אם עושין תכשיל משכיל שועל שקורין גל"י גרין ונותנין בהם מים הרבה שאין ראויים רק לשורפו שקורין ופי"א אין המים בטלים לגבי הגרעין ולריך לברך על הגרעין כפה"א ועל המים כפי עמנו שהכל דהא עיקרן על שם המים ומ"מ אין הגרעין בטלים ברוטב דה' מינים חשיבי מ"א [ועי' בס' א"ן העמוד דהוי"ח מן ש"ס דעל כוסם שערין שלמים חיים אין לברך עליהם כלל כפסק הר"א הביאו ב"י] וגם כדון התכשיל משכיל שועל חולק עליו : (ח) לאכילה וללועסו. משמע דאם אינו ראוי ללועסו אפילו הוא עב מברך שהכל והדר קאמר אם ראוי לשחיה וכו' משמע דאם הוא עב מברך במ"מ וכן עיקר וכו' בנמרח בעבנה מברך במ"מ מנן אברהם ועיין עוד במנן אברהם סי' ר"ה ס"ק'ו : (ט) האורז. האורז רייז ודוחן היר"ז וי"מ איפכא לכן לא יאכלם כשנתמכו אלא בחוף הסעודה ואם אכלם בלא סעודה יברך על שניהם שהכל מספק עליהם. ופי"א כתב כיון דעכ"פ אין באלו ברכות מעין ג' ואין כאן ספק אלא בברכה ראשונה אם חתיה שהכל או במ"מ י"ה לברך על רייז והיר"ז שהכל והאחריו במ"מ. ואותן שנעשו מסטריק"ה שאין מחמשת המינים מברך שהכל ובכ"ר וזהו פשוט : (י) שנתמך. עיין ס"ו ומ"א [ובס' אליה רבה כתב דאין חילוק באורז בין נתמך או שלם ממש ולכן סתם כש"פ

(ט) האורז. מביט ועיין כרי"י בשם מהר"י מולכו ובלק"ט סי' ח' אם הכל אורז מנובל ויברך על המחיה או שאכל לחמניות ואורז ויברך על המחיה פוטר את האורז בדיעבד ומקרי סמיר מחיה ובלק"ט ע"ג ונראה דאף לדין דמספקא לו איזה אורז מ"מ כיון שכבר ניכר על המחיה אינו חוזר ומברך כג"ר דספק ל"הקל ועיין כפ"מ שחמ"ה דלמא אין מברכין על גרויפי"ן מטעמי כפה"א וע"פ במשניות וכן כפת שושבין מטריק"י

(ח) ברכות

כשנה ברורה

ואפילו נתקן רק קלת וכו' אפי"ה ברכתו רק שהכל : (כב) וללועסו. ל"א דוקא דאפילו אם אינו עב כ"כ כיון שאינו רך שיהיה ראוי רק לשחיה מברך עליו במ"מ [אחרונים] : (כג) שהכל. לכיון שהמים רבים עליו כ"כ עד שאינו ראוי לאכילה ורק לשחיה אינו בכלל מאכל כלל ומברכין שהכל בברכת המים. וכו' הוא דוקא בקמח שממשו אינו בעין ומתבטל בריבוי המים אבל העושה תכשיל (כו) ממני גרויפי"ן שנעשה מה' מיני דגן [כגון הנעשים במדינתנו משעורים ושכולת שועל (כו) שנחלק כל גרעין לשטים] ונתן בהם מים הרבה עד שאינו ראוי רק לשורפו שקורין ופי"א אין הגרויפי"ן בטלים לגבי המים כיון שהם בעין ומיני דגן לא בטלי ולריך לברך על הגרויפי"ן במ"מ ומ"מ אפשר שגם המים לא בטלי לגבייהו כיון שיקרן נעשה רק לשחיה ולא לאכילה ולריך לברך גם על המים שהכל וע"כ יברך מהלל על המים ואח"כ על הגרויפי"ן [כן מתבאר מדברי המ"א בסומן זה (כח) ובסומן ר"ה] ובה"א כתב שיותר טוב בזה לברך שהכל על דבר אחר ויוליא את הרוטב. וכו' דוקא כה' מיני דגן דלא כפלי (כט) אבל כשאר מינים כגון רעק"ע גרויפי"ן שנעשים בריבוי מים שאינם ראויין לאכילה ורק לזופ"א מברך ברכה אחת שהכל הגרויפי"ן

* עד שנתמך. עיין במ"ב והנה כ"כ מסתפק בעיקר הדיון כפיאור דברי רבינו יונה דמשמע מדבריו דכאורז מנובל אף כשהם שלמים מברך במ"מ ודמה ק"ת ע"ש יבר"מ השקים כן וכן מ"דד ה"ר כ"ס הנלכו שכן הוא דעת רבינו יונה [וכן משמע מהגר"א ח"ן לא ביאר הכרעתו להלכה כזה אם נתפסו כריבוי יונה או כה"א"ש שחולק עליו כזה] ולדינא מחולקים כזה הרבה אחרונים אם לברך על אורז שלמים במ"מ או כפה"א או שהכל מספיק [עיין בב"מ ובע"מ ובש"ה וב"ט] ובתוס' יהודה ובכ"ר' ובמ"א וב"שופות יעקב ובהל"ק' וד"ת] והעיקר לדינא י"ל כדברי הרמ"א והאחרונים כמשכ"ן אחריו דכשיתמעכו מברך במ"מ אבל אם הם שלמים מברך כפה"א דאף אם נפרס כדעת רבינו יונה כסוכר דאף כשלמים במ"מ כה"א"ש משמע להדיא דדוקא כשכשלו ועשאו כמין דיי"א מברך במ"מ וכמו לענין חטין כפ"ד וכן פסקה"ק ד"י ומלחתי עוד הכל ראשונים בסוכרים כן הלא הנה תוספות רבינו יהודה והעתיק דבריו גם הא"ז וכ"כ היר"ז והוכ"ז כ"ג דדוקא כשעשאו עיני דיי"א מברך במ"מ אבל כשגרויפי"ן שלמים מברך כפה"א. אכן מדברי הפ"ג מבא"פ כ"ז כשלמים לנמרי אבל אם סוכר קליפתו כמו אורז שלנו י"ה ל"דד גא"ן זה בכלל שלמים אף אם לא נתמעכו ע"י הכיבול דנל"א"ה אפילו כחטום דעת הרמב"ם לשי' מה שביארו המ"א כפ"ק דכבו"ס קליפתו יוכל לברך במ"מ ואף דמדכ"י

(ח) דל"ק

נתבטלו לגבי המים : (כד) הכוסם. פי' שאכלו כשהוא חי : (כה) האורז. רייז דוחן היר"ז גל"א [כ"י ולבוש] ויש מפרשים איפכא וע"כ יש מחמירין ללא יאכלם (ל) כשנתמעכו אלא תוך הסעודה או שיברך עליהם כשהם מחמת ספק וכלתם חמודות כתב דבגו"ן דעלמא אורז רייז דוחן היר"ז וכן מוכח בכ"ר' יוסף ומטה יהודה וכן מלחתי במעשה רב מהנהגות הגר"א דאורז הוא רייז (לא) ומברך עליהם במ"מ : (כו) עד שנתמך. היינו אפילו (ל) נתמך קלת פי' הבישול אבל כשהם עדיין שלמים מברך כפה"א ואפשר דאפילו אם רק הוסר קליפת האורז כמו בשלנו ג"כ לא מקרי שלמים ומברך עליהם במ"מ [פמ"ג] ומ"מ אם בירך כפה"א משמע שם דיו"א בזה עי"ש : (כז) פת. וה"ה תכשיל : (כח) מברך עליו במ"מ. דפת שלו או תכשילו משכ"י וסו"ד הלב כמו מה' מיני דגן ועיקר מאמר מיני קטניות ומ"מ לא חשיב פת שלו כלתם גמור של ה' מיני דגן לברך המוליא : (כט) כג"ר. דכהמ"ז או ברכה מעין שלם אינם אלא כחמשה מינין מפי חשיבותן : (ל) והוא שלא יהא וכו'. היינו דאף שכחשת מיני דגן קי"ל לעיל כס"ב דאם עירבן כשאר

שער הציון

(כו) פיין במ"א כרו"ס לומר דאפילו בגל"י"ם גרעין ככ"ה"א [לשעת תרי"ן] לא בטלי כיון שפ"כ"ם מיני דגן הוא וכ"כ בזה : (כז) ואם כגרויפי"ן היה משעורים שלמים כהוכחו קליפתו כלל תלוי בהדעות אם מברכין עליהם במ"מ או כפה"א דאם ברכתן פה"א או בטלים לגבי המים [אכן העמוד וחולק בזה על המ"א ע"ש] : (כח) סוף ס"ק'ו לגבי לביבות והעתיקו בנרע"א פה וכן כתב גם הח"א בכלל י"ז אות י"ז ע"ש לענין עיקר הדיון דעל המים לריך לברך כפ"ע ע"ש : (כט) כן מוכח מח"א וסא"י אחרונים : (ל) דנ"א נתמעכו אף אם הוא דוחן או אורז ברכתו כפה"א והיינו לפי דעת הרמ"א לקמיה דרוב ראשונים סוכרין כותמיה כמו שביארתי ככ"ה"א : (לא) ובה"א לשי' מה שכתבתי לקמן בס"י זה דעל הכל [חון ממים ומלח] → אם ניכר כפ"מ י"א בודאי יש לסמוך ולברך במ"מ על רייז ובפרט לשי' המכבול ככ"ה"ל בשם כ"פ שסוכרין דכל דבר שאלו ראויין דיי"ן מברך בורא מיני מזונות בודאי רייז בכלל זה : (לב) ד"ש והגר"א :

זהו ודאי דגם קידוש והבדלה כל אחד ב לקדש ולהבריל ולשתות הכוס, אלא ינן שכולם יוצאים בברכת המקדש ימתו, והכי נמי אמרין שכולם יוצאים תו ובטעימתו כאלו כולם ברכו וטעמו. ראייה ממה שיתבאר בסימן רע"א (פ"ד) לא טעם המקדש וטעם אחר יצא, והשתא הדברים דאם טעימת אחר כטעימתו, כל שטעימתו כטעימת אחר, ואף להגאותים קים בקידוש מודים בשארי דברים, ע"ש. גשום שיאכלו בעצמם אח"כ וכל נטילתם לאכילה, מ"מ מה בכך וכי גרע חיוב דה שחייבה תורה מרצון אכילתו, סוף סוף ח לומר דטעימתו הוי כאלו טעמו כל בין. [והרמב"ם שם] המג"א מוספוס פסמים ק"א (פ"ד) רבי יוחנן, ע"ש. ממייה דמאי קמדי שטי ליתור, ויהי דרבי יוחנן פ"ל דשינוי מקום כשפסס בך, מ"מ בלא שמה ודאי אין זה דמיון. והרמב"ם פ"ד (פ"ד) והמדרש (פ"ד) פסטיטט שאין ראש פ"ד. ומה שכתב הט"ו (פ"ד) מפליגין, ממה לגמרי מוכן למעין בדבריו, ע"ש הו"ק]:

בתב רבינו הבית יוסף בסעיף ז': ראובן ז שהיה נוטל ידיו לאכילה, ויעקב היה ברכת המוציא ותכריך להוציא השומעים, כ ניגב ראובן ידיו ובירך על נטילת ידים, וזי הפסק ויצא בברכת יעקב, וא"צ לחזור ד המוציא. עכ"ל. והטעם, משום דלא גרע צרכי הסעודה דלא הוי הפסק, כמו שנתבאר ויראה לי דגם אם הוא בעצמו שכח ובירך המוציא קודם ברכת על נטילת ידים, דג"כ הוי הפסק מהאי טעמא. ופשוט הוא דך צריך לכריך להוציאם, והשומעים

ידה
ד. ולא נקט לשון זה אלא להורות לנו דאם ברכת טילת ידים היה בשעה שיעקב בירך המוציא דלא דהרי צריך להבין ולשמעו מה שאומר המברך ולא ק בדברים אחרים. [וכן במשנ"ב (פ"ד) והמג"א (פ"ד)]: כשעדיין לא ניגב ידיו, אבל אם כבר ניגב לא יכול עוד על נטילת ידים, כיון דכבר יצא בברכת המוציא. ניגוב שלו היה אחר ברכת המוציא קודם שבירך על ידים, יש לעיין בדבר, דאפשר דהכא ערוך טמי כיון המוציא ערוך לא היה ניגוב לא ויכל הברכה לגרע

צריכים לכריך לצאת ושיענו אמן:

אם שכח ואכל בלא ברכת המוציא, אם עדיין לא גמר סעודתו פשיטא שמברך על מה שיאכל אח"כ, ואם גמר סעודתו לא בירך. מיהו נכון שיברך ויאכל כזית כשעדיין קודם ברכת המזון. דלדעת הרמב"ד (נ"ט) פ"ד (פ"ד) צריך לברך גם אח"כ, אלא דלא קיי"ל כן, ולכן נכון לעשות כן [מג"א סק"א]. ואם יש לו ספק אם בירך ברכת המוציא או לאו, הוה ככל ספק ברכות דרבנן ולא יברך. ומה שכתב הטור בשם הרמב"ם (פ"ד) שיברך, אינו כן בנוסחת הרמב"ם שלפנינו [נ"ן]:

אם בירך על הפת שהכל יצא, דהיא ברכה כללית. אבל אם בירך בורא מיני מזונות או האדמה לא יצא. ויש מי שאומר יצא בברכת בורא מיני מזונות [שערי משנה פ"ד] נ"ט נ"ט יוסף וא"ן הפתח, והטעם נראה משום דפת וודאי הוא מזון. ולענין נראה דלא יצא, כיון דאינה ברכה מבוררת ואינה על הפת מתקן חכמים לא יצא, ולא דמי לשהכל שהיא כללת הכל. ואי משום דפת הוי מזון, דהא מברכין בברכת המזון על הארץ ועל המזון, הא כל מילי איקרי מזון [עיונין ג'] ועם כל זה אם בירך על פרי העץ או פרי האדמה, בורא מיני מזונות, לא יצא, והכי נמי בפת כן הוה, רצ"ע:

אם בירך על הפת בריך רחמנא. מלכא דעלמא מארי דהאי פיתא, או אפילו סיים פיתא. יצא, דברכות נאמרות בכל לשון. דאפילו ברכת המזון נאמר בכל לשון. ונתן בפרק ואלו נאמרין (פ"ד) וכל שכן ברכות שלפני אכילה שאינם אלא דרבנן, וכן

מזון מברכת על נטילת ידים. [וכן בשעה"צ (פ"ד)]: ואפילו אם הוא שבע רק שאינו קץ במזונו. [וכן במשנ"ב (פ"ד)]: ויהיו אם נודמן לפניו במסיבתו אחד שרצה לאכול פת, וכן שירצונו בברכת המוציא. [וכן בבית"ל (פ"ד) נמקט] כתב ר"ע. [וכן עיין בבית"ל (פ"ד) נמקט] אם צריך גם לומר "אלהנא" בנוסח זה. [וכן במשנ"ב (פ"ד)]: ואם אמר מלכא מאריה דהאי ולא הזכיר שם הפת כלל, אפשר דיצא על שהפת מתחת לפניו. ועיין בבית"ל (פ"ד) שהביא שם הבית יוסף וזכיון שהוא ספקא דרבנן לענין ברכת

מפורש בברכות (מ): ולא דווקא שבירך בלשון תרגום, אלא הוא הדין אם בירך באיזה לשון שהוא. אם יתורגם ברוך אתה ד' אלקינו מלך העולם וכו' וכו', יצא. ואע"פ דמארי דהאי פיתא אינו כפי לשון המוציא לחם מן הארץ, לא חיישינן לה, כיון דעיקר העניין יש בברכה זו, וזהו שאמרו בגמרא שם דאע"פ דלא אמרה בלשון חול כי היכי דתקינו רבנן בלשון הקודש יצאו, ע"ש. והכוונה לענין הסיום והמוציא לחם מן הארץ, דאלו לענין ה' אלהינו מלך העולם וודאי דצריך ומעכב, כדאמרין שם. אבל אם אמר כמה נאה פת זה ברוך המקום שבראה, לא יצא [פ"ד]. ואף דבירושלמי שם (פ"ד) מבואר דגם בכהאי גוונא יצא ע"ש, אבל בגמרא שלנו אינו כן, וזהו בכלל כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות לא יצא [מג"א, פ"ד] ויש על הטור ויש על שאר המורו דין זה:

כא שנו חכמים במשנה [מג"א] היו יושבין כל אחד מברך לעצמו, הסבו אחד מברך לכולם. כלומר אם אכלו בלא שום הזמנה, אלא שהיו יושבין וכל אחד התחיל לאכול ולא הסכימו לאכול ביחד, אין מצטרפין וכל אחד מברך לעצמו. ואם הסבו, אחד מברך לכולן [מלמדי רבינו יונה (פ"ד) פ"ד]. ודווקא לדידהו שהיו אוכלים בהסיבה היו צריכין הסיבה, וישיבה שלנו הוי קביעות לנו כהסיבה דידהו, שהם היו רגילים כל אחד להסב על מיטתו על שולחנו, אבל עכשיו כולנו אוכלין על שלחן אחד וכשאנו אוכלים יחד היינו קביעות שלנו [מוספוס (פ"ד) פ"ד]. ורב האי גאון פירש הסיבו מלשון סיבוב כשישבו כולם סביב, שזה מורה על הישיבה של קביעות, דמתרגמינן וישבו

פסקי משנה ברורה
המוציא יצא בדיעבד, אך לדעת הרמב"ם יש להסתפק בזה. [וכן בשעה"צ (פ"ד)]: אבל אם אמר הרחמן מסתברא דלא יצא שזה אינו שמו של הקב"ה. [וכן עיין במשנ"ב (פ"ד) והמג"א (פ"ד)]: והסתפק לענין אמירה ברוך המקום מלך העולם שברא פת זה, דאפשר דווקא בזמנא שהיו קורין להשם יתברך בלשון זה. [וכן במשנ"ב (פ"ד)]: והיינו בדיעבד, אבל לכתחלה אסור בשתיקה דהא שינה מנוסח שקבעו חז"ל בלשון הקודש. ואפילו הכי יצא בדיעבד, כיון שעכ"פ הזכיר שם ומלכות וענין הברכה.

הפרפרת הביאו לפניו מעשה קדרה⁴⁷⁷, וכבי הא אמרינן דפרפרת פטר מעשה קדרה, אבל מעשה קדרה בדכותה לא פטר הפרפרת⁴⁷⁸, אבל כשהן לפניו מתחלה, ובירך על אחד מהן כדי לפטור שניהם, בזה דאי כל שברכותיהן שוות נפטרו שניהם, מה שאין כן בשאין ברכותיהן שוות כגון פרפרת ופת, שאם בירך על הפרפרת בורא מיני מזונות לפטור את הפת לא יצא, אע"ג דאם בירך על הפת עצמו במ"מ יצא.

מתני'. היו יושבין על אחד מברך לעצמו. אם⁴⁷⁹ אכלו בלא שום הזמנה, אלא שהיו יושבין, וכל אחד ואחד התחיל לאכול ולא נתחברו לאכול ביחד⁴⁸⁰, כל אחד מברך לעצמו. הפכו אחד מברך לכולם. פי' דרכן היה כשמתחילין לאכול בחבורה אחת שכל אחד מיסב על מטתו, כמו מנהגנו עכשו לאכול בשולחן אחד או במפה אחת בלא שלחן, ואשמעינן מתני' דקביעותא לא תליא בישיבה. דינא הכי לפי שיש כמה שיושבין לאכול וכל אחד חלוק לעצמו באכילתו, ואין דעת אחד מהם להתחבר עם חבריו ולא להמתינו כלל, אלא הדין תלי בקביעות שיקבעו לאכול בחבורה אחת לאכול יחד, ולהמתינו זה לזה כדרך חבורה ולעשות הוכח לזה⁴⁸¹, והיינו מה שנסתפק להו לתלמידי דרב שהם היו באים בדרך ולא היה להם מקום להסב כמנהגם לקביעות, ולא היה להם שולחן שיצרפם ולא מפה אחת לכולם שתצרפם, ונסתפקו בזה א"כ מה יהא הוכח להם לקביעותם כדי שיצרפם.

דמה נפשך, אי דמי לשתיה⁴⁶⁷ הרי יין שלפני המזון פוטרו, ואי דמי לאכילה הרי הוא כדברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה דפטיירי⁴⁶⁸. מתני'. בירך על הפת פטר את הפרפרת. פי' היא פת הבאה בכסנין וכיוצא בה, כדפרישנ' לעיל⁴⁶⁹. וכש"כ מעשה קדרה שהיא טפלה לפעמים לפת שהן נאכלין עם הפת, והכי אמרינן בגמרא⁴⁷⁰, ופטר להו פת לכולהו בשבאין בתוך הסעודה ואפילו שלא מחמת סעודה.

בירך על הפרפרת לא פטר את הפת. אבל⁴⁷¹ מעשה קדרה פטר, בבאין בתוך סעודתו של פרפרת⁴⁷² ואפילו שלא מחמתו, דמעשה קדרה לגבי פרפרת כפרפרת לגבי פת ומעשה קדרה היינו אורז ודייסא וכי' כדאית' לעיל⁴⁷³. וה"ה לפת דחזן ובשר וגבינה וביצים ודגים ותבשיל וכל דברים המיוחדים למזון, אף על פי שאין מברכין עליהן בורא מיני מזונות, לפי שאין אדם קובע סעודתו עליהן, מ"מ לדין זה כל דברים המיוחדים למזון שוין הם⁴⁷⁴. ואף ע"ג דפת אם בירך עליו בורא מיני מזונות יצא⁴⁷⁵, מידי דהוי איין דאם בירך עליו בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה יצא⁴⁷⁶ התם הוא במברך עליו ומתכוין לפוטרו בברכה זו, אבל הכא שמברך על דבר אחר ברכתו אע"פ שמתכוין לפטור את הפת לא נפטרו, וכן עיקר דינא, מיהו מתניתין לאו בהכי מייירי, אלא במברך על האחר ובא לו האחר שלא במתכוין בתוך סעודתו של ראשון, כגון שבירך על הפרפרת ובעוד שאכל

הסעודה דפת פוטרת אפילו דברים שאין באים ללפת הפת רק שבאים למזון ולשובע, ורבנו כתב דגם במ"מ של פרפרת פוטרתו. וזה מן הסברא. 475 ע"י לעיל מ, א ד"ה סד"א. 476 כ"ה דעת רבנו לעיל ריש פירקין דף מ, ב ד"ה ועל כולם. ושם נתבאר. 477 רבנו מישב בזה קושית הרשב"א דפרפרת ומעשה קדרה ברכותיהן שוות במ"מ. ונראה דזה אמנם דחק לרש"י לפרש דפרפרת מיני דגים ופירות. 478 כנראה שמקור דברי רבנו בתר"י סוד"ה בית שמאי וגרס לא פטר כו' כהגהת מהר"ם בחי' א"ש שם, ועי' ד"מ ושו"ע סוסי"ע קעו דכתב דבירך על מע"ק פטר הפרפרת. 479 כל הקטע בתר"י. 480 מלשון זה משמע קצת דהיו יושבים כבר לדברים אחרים, אבל ברשב"א מבואר דאפילו היתה תחילת ישיבתם לאכילה כיון דלא הסכימו בתחילה יחד לישוב ולאכול. 481 ע"י

ותוס' ר"י דכתבו דאע"ג דקיי"ל דרב ושמואל הלכה כרב וכי'. 467 דדמיא לשתיה קצת דסוכ"ס משקה הוא. 468 כ"ה ברא"ה. וכ"ה בהל' ברכות להריטב"א פי"ג ה"ו והוסיף ועוד שהיין שלפני סעודה חשוב שהוא לשחות ופוטרו יין שבתוך המזון שהוא לשרות, והוא ע"פ תוד"ה ורב. 469 לעיל מא, ב ד"ה שאין ועי' רשב"א לעיל בד"ה אמר רב פפא וברכתו במ"מ ודלא כרש"י שפי' פרגיות ודגים שברכתן שהכל, ותוס' תמה מאוד בזה. ועי' פני". 470 לקמן עמוד ב' דלכ"ה דפטר פת את הפרפרת כש"כ מעשה קדרה. 471 כ"ה ברא"ה. וכן צריך להגיה בתר"י וכמו שכתב בב"ח סוסי"ע קעו. 472 דבבאים בתוך הסעודה פת פטרם אפילו לב"ש. אלא באוכל פרפרת ומעשה קדרה בפני עצמן. ועי' רשב"א לעיל שם. 473 לו, א. 474 זה אינו מבואר בגמ', והראשונים פסקו כן לענין תוך

ביום צרה⁴⁶⁶ שהוא ירכה דכתיב⁴⁶⁹ שאו אי גמי משום דלא אינו רשאי להפסיק לסעודה אם רצה

המזון פטר היין⁴⁶¹

ות ויום טוב⁴⁶², פי' ודעתו לשתות אחר"כ. וא במקום שאין היין שהיין מצוי כגון בין שבתות לימות

ה המזון מהו שיפוטרו אב"ד ז"ל⁴⁶⁴ יין של בשיתה ולאחר זמן שיתה, אבל לאחר זות המאכל הוא בא,

ה ליה כאכילה, וזה כדן דאכילה יפוטרו

ישת ורב הונא ורב אמרי אינו פוטרו. ר יין שבתוך המזון,

ז סעודתו, אבל יין הוי ב, ונו קושית התד"ה כ"ה בתוס' ר"ה ותרי"י. מ בתלמודין, עי' דק"ס. קרא דנדבה פרשה ד, א, 457 תהלים יט, טו. קלד, ב. 460 עי' גת ר' יואל בטור שם נטילה להמוציא כיון 461 לפנינו : אלא בשבתות וימים גאור והשלמה וראב"ד רשב"א, מכתם והל' כ"כ הרשב"א בשמו קעד. 465 עי' לפנינו ליתא שמואל טנה גירסה זו דשמואל רשב"א, וכ"מ בתוספות

רסד

ברכות מ. ב

רסד

משתתיר אילנא³⁴⁰ וחדר מפיק פרי השׁיב אילן, וכל היכא דכי שקלת ליה לפירא לא שׁייר אילנא לא מברכין בורא פרי העץ. דוקא לענין פריי אי איכא לאחשובי פרי העץ או לא הוי האי כללא, אבל לענין כלאים אי איכא לאחשוביה ירק או אילן, דינא אחרינא אית להו³⁴¹.

→ ומ, ב ועל כולם שאמר³⁴² שהכל יצא איתמר רב הונא אמר כו' ור' יוחנן אמר אפילו פת ויין. וקיי"ל כו' יוחנן, דהלכתא כותיה לגביה דרב הונא³⁴³, ואיכא למשמע מינה נמי דמי שבירך על היין בורא פרי העץ יצא³⁴⁴, דהא חוינן דלא קפדינן בברכה דלית, דאפילו כשבירך ברכה אחרת שאינה ברכתו יצא. אבל בפת איפשר לומר דכיון שהכתוב קבע לו שם בפני עצמו דכתיב³⁴⁵ אשר לא במסכות תאכל בה לחם, לא נפיק כשבירך עלי' בורא פרי האדמה. ועוד דכיון שבברכתה דקבעו לה רבנן הוציאוה מכלל פרי, כלומר שאינו מוכיז בברכתו פרי, שוב אינו יוצא בה בלשון פרי³⁴⁶. אבל בשתכל יוצא בכלהו, מפני שהוא כולל הכל, וכן עיקר.

לאכול קודם לכן עד שיביאו להם לפתו, וכיון דכן לא חזו לברך³⁴⁷. לית דין צריך בשש. פי' מלשון כי בושש משה³⁴⁸: כלומר אין זה צריך איחור עד שיביא לפתו, שהפת יפה ומוטעם כל כך שאינו צריך לפתו³⁴⁹.

מאי טעמיה דר' יהודה וכו'. ואף על גב דפרישו טעמיה דר' יהודה, לית הלכתא כותיה, דבכולהו סוגיין אמרינן בורא פרי האדמה³⁵⁰. מתני'. בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא. פירוש³⁵¹ שאף האילן נמי יונק מן האדמה, ונמצא שבכלל האדמה הוא, ולפיכך יצא. אבל כשברך על פירות הארץ בורא פרי העץ, לא יצא. שאין שם עץ כלל. גמ'. מאן תנא דעיקר אילן ארעא הוא. פירוש דהא פרי העץ לא הוי פרי האדמה, ואפי' יוצא בברכת בורא פרי האדמה משום דארעא עיקר שיונק ממנה.

אמר רב נחמן בר יצחק ר' יהודה היא. וכיון דסתם תנא כוותיה קיי"ל הכי³⁵². ואמרינן לענין פירות האילן דכל היכא דכי שקלת ליה לפירא

אוי' ומכתם. 333 וכן ברא"ה. 334 כ"ה בתר"י. 335 שמות לב, א, ועי' רש"י. 336 אבל הרמב"ם כתב שאם מתכוין לאכול פת הרבה [ובגין הכי חרב] א"צ לזה, ומפרש שבשש שם ללפתו עי' תר"י בפ"ה הב', וכשרוצה לאכול בלפתו נעשה כבוד הברכה דוקא כשאוכלו בתיקונם. 337 כ"כ ברא"ה ולא גרסו בגמרא דאין הלכה כר' יהודה. וכן אינו בכ"מ ובכ"פ אבל באוי' הל' סעודה פי' קצא כ' שיש גורסין הלכה כר' יהודה, וכ"מ ביהוסי תו"א ערך ביריא (עמ' כב ירושלים השכ"ג) ועי' לקוטי הרמב"ן. 338 מיסודו של תר"י, ואע"ג דמתני' ר"י היא דעיקר אילן ארעא הוא היינו דבדיעבד יצא נמי בברכת האדמה ולא שיקר בברכתו, אבל דאי דלכתחילה צריך לברך ברכה מפורטת יותר שהיא העץ. 339 כ"כ בתוס' ד"ה ר' יהודה וברשב"א כאן וברא"ש סימן כג ועי' רש"י להלן מא, א ד"ה אבל ובדעת הרמב"ם עיין כ"מ וב"י שחלוי בנוסחאות, וברשב"א כתב בשמו דפסק כרבנן ומשמע כונתו דגם בברכות לא יצא ובספר הבתים שערי ברכות שער ז ה"ב כתב ש"י שאם בירך על פירות העץ האדמה לא יצא, ואפשר שכונתו לרמב"ם, ועיין מלאכת שלמה שמצא ספר מוגה ע"י הרמב"ם עצמו שיצא, ועי' שאגת אריה סי' כג וברכי יוסף. 340 כ"ה בהרבה גירסאות עי' דק"ס, ולפנינו גווא. ויש שרוצים לתלות שינוי הנוסחאות לענין מה שאמרו בתוספתא אם

הוא מעצו או משרשו, ומרבנו לכאורה לא מוכח כן דבסמוך כ' שאין ענין התוספתא לסוגיין. 341 כונת רבנו ליישב דהא בכלאים תוספתא כלאים פ"ג, [ועי' תוס' שצ"י שם שרוב הראשונים הביאוו לענין ברכה, ועיין מכתם] כל שמוציא עליו מעצו ה"ז אילן משרשו ה"ז ירק, וסבר רבנו לחלק ששם רק לענין אם להחשיבו כירק או אילן, אבל בסוגיין הוא לענין פריי אי הוי בכלל פרי העץ, ועיין ר"ה שמפרש דהא מילתא הוא, ועיין פנ"י. 342 לפנינו: אם אמר. 343 כ"כ בתו"ה ויר"ח דהלכה כר"י"ח לגבי דרב, עי' ביצה ד, א ועוד, וכ"ש לגבי ר"ה תלמידו, וכן פסק בר"י, רא"ש, רשב"א ושי"ר. 344 כ"כ רבנו לעיל לה, א ד"ה חוץ מן היין וע"ש מה שציינתי, וכ"ה ברבנו לקמן מב, א ד"ה בירך, ועי' רא"ה כאן ולעיל בריש הפרק, וכ"כ בברכ"י סי' כו בשו"ת ברכה בשם רבנו אשר ב"ר חיים בספר הפרדס כ"י בשם הריטב"א וכ"כ בספר יוסף אומץ סי' עג וכ"ה בהל' ברכות להריטב"א פ"ב ה"טו, ועי' מג"א רב סקכ"ב בשם פוסקים דלא יצא. עי' תוס' לעיל יב, א ועי' ח"י הגרע"א שתמה עליהם ועי' ברא"ה שכ' שיצא גם אם בירך האדמה על היין. 345 דברים ה, ט. 346 כ"כ ברא"ה ובהל' ברכות להריטב"א ובשמו בס' הפרדס כ"י שכיון שנעשה פת ואינו נקרא פרי כלל אלא לחם או מזון ולפי"ז כתב ברא"ה שכן הדין לכל שצריך ברכה במ"מ דלא יצא, ובהל' הריטב"א שם אות טז כתב

רסד

ת ידיו דומיא דלקיטה³⁵³. צרבו בו אתמול עירובי הוה מותר לאכלו³⁵⁴. ברוך מול ברוך אינו לאחר שבירך המוציא, אבין שיקחו המוציא, זר ולברך, דכיון שהוא לא הוי הפסק ואינו נגא דאפילו הבא מלא תורא. פירוש, שאמר ד' השורים, אפילו הכי נמי צורך אכילה³⁵⁵ א וכו', ומכאן³⁵⁶ יש זאם שח אחר ברכת חט העוף האחד אמר : בזה, דלא הוי הפסק זה, ואין צריך לחזור עד שיביאו מלא או פירוש, שאינן ראויין

325 ד"ה אכולא. יג. וע"ש דחה פי' רש"י, ועי' או"י ח"א סי' קנב , וב"י סי' רעד. ונראה דין לחם משנה הוא דין ד' על לחם משנה שהוא במן. אבל אין נפ"מ דהוא דין באכילה ולכן 327 בכ"י ליכא התחלה ב' ברשב"א היה להם סדר ת' שם. 329 עי' מול ערובי חצרות, ועי' שבת, וע"ש שכת' ש"י א קצתו, ומרבנו אין הכרע : דהיינו ליומא אחרינא. ועי' דק"ס ש"יג רבא ה"א. 330 אפטר יתר להפסיק אלא צרכי ועי' לשון הרמב"ם פ"א ויק דברים מענין דברים כו' תנו לפלוני לאכול יי סי' דע"י צורך ברכה. שם. 331 דברים יי ועי' תוספות, רא"ש,

רסד

ת ידיו דומיא דלקיטה³⁵³. צרבו בו אתמול עירובי הוה מותר לאכלו³⁵⁴. ברוך מול ברוך אינו לאחר שבירך המוציא, אבין שיקחו המוציא, זר ולברך, דכיון שהוא לא הוי הפסק ואינו נגא דאפילו הבא מלא תורא. פירוש, שאמר ד' השורים, אפילו הכי נמי צורך אכילה³⁵⁵ א וכו', ומכאן³⁵⁶ יש זאם שח אחר ברכת חט העוף האחד אמר : בזה, דלא הוי הפסק זה, ואין צריך לחזור עד שיביאו מלא או פירוש, שאינן ראויין

מובלג יצק האזי 3

סימן קמח

מה שהביא הב"י או"ח סי' קצ"ה בשם הר"ר יונה שאם רשות הרבים מפסקת ביניהם, נראה דאין מצטרפין בשום ענין, צריך עיון במכות (ו): שנים רואין אותו מחלון זה שנים רואין אותו מחלון זה [א] לענין עדות מצטרפין:

סימן קמט

7 שאלה. אם בירך על היין בורא פרי העץ מהו:

תשובה. דבר זה נפתח בגדולים ובמחלוקת שנויה [א] בתשובת מהר"י הלוי (סי' מו), ואיברא דכדבריו הכי משמע ומדיוק דברי הר"מ שהביא מתוספות (ברכות יב. ד"ה לא). ויש לי לצרף עוד לומר דלא יצא ולא מטעמיה, דהוא קאמר דברכת בורא פרי העץ לא שייך ביין, הא ליתא דיון ושמן שוין הם, וכשם ששייך בורא פרי העץ בשמן כך שייך ביין. אלא נראה דטעם דמילתא, דכיון דכל מין ומין יש לו ברכתו הכללית כגון לפירות האדמה בורא פרי האדמה ולעץ בורא

גן הלק"ט

קמח [א] בערוך לנו (מכות ו' א) תמה על קושית רבינו וכתב דאה"נ אם תהיה רשה"ר מפסקת בין ב' בתים באמצע לא יצטרפו לזימון, ודברי הגמ' נסובים אם היו ב' בתים זה על יד זה וראו העדים מבית לבית ומצטרפין, אבל לא מיירי אף אם רשה"ר מפסקת ביניהם.

ורבים תמהו על עצם קושית רבינו מאי שיכא הכא להחם, דבעדות צריך את צירוף הראיות שראו שניהם את אותו המעשה ולא מצינו שיש ריעותא בצירוף אנשים הרואים מב' מקומות, משא"כ בזימון צריך קביעות מקום לסעודה, וחילוק המקומות הוא ריעותא בצירוף האנשים יחד למקום סעודה אחת. ונראה להליץ בעד רבינו דקשה לו דגם קביעות המקום תלויה בצירוף האנשים, וכשם שכתבו הראשונים דלענין צירוף מנין לתפילה לא יועיל רואים אלו את אלו כי צריך דבר שמצרף האנשים לדבר אחד, מדוע יועיל צירוף אנשים לגבי עדות ולא יועיל לגבי זימון, שהרי גם בעדות צריך צירוף אנשים כדי שיקראו כת אחת של עדים, ומה שונה כת הסועדים מכת המעידים כיון דסוף סוף צירוף האנשים הוא הגורם להם לקביעות המקום ליצירת העדות.

קמט [א] ענין זה במחלוקת הראשונים הוא שנוי. הנה הריטב"א (ברכות ל"ה ב) כתב להדיא דהמברך על היין בופה"ע יצא, וכ"כ הרא"ה (שם מ' א). אמנם בתשובות מהר"י הלוי (סי' מ"ז) הובא

במג"א (או"ח ר"ח סקכ"ב) כתב דלא יצא תסמך על דברי תוס' (ברכות י"ב א) שכתבו דאם בירך בופה"ע על היין יכול לחזור בו תוכד"ד ומשמעות דבריהם דלא יצא. והאריכו האחרונים בראיות לכאן ולכאן. הרעק"א בגליון השו"ע תמה על דעת המהר"י הלוי מדוע לא יצא והרי בירך בורא פרי העץ וגם הגפן הוא פרי העץ אלא שלא פירט איזה עץ ומדוע לא יצא. גם באבן העזר הקשה מכמה פנים על שיטה זו, ראשית מאי שנא משמן דאיתא בהדיא בגמ' דנפיק אם בירך בופה"ע, גם טעמא דגמ' דחמרא סעיד אין בה כל הפקעה לעיקר הברכה אלא סיבה להוסיף ברכה אחרת למעליותא הואיל וסעיד, גם מלשון המשנה על פירות האילן אומר בופה"ע חרץ מן היין משמע שאין היין ברכה נפרדת מברכת פירות האילן אלא הוא נכלל בפירות האילן אלא שלרווחא דמילתא תיקנו לו ברכה נפרדת, ועל עצם הראיה מתוס' הנ"ל גם מפקפק באבה"ע דלא היתה כונתם דלא יצא אם בירך בופה"ע אלא שיכול לתקן עצמו תוכד"ד ולצאר אף לכתחילה.

וראיתי בחידושי הגרא"ל מאלין (ח"א סי' ב') שכתב שעיקר מחלוקת הראשונים והאחרונים בזה היא אם כשתקנו לייין את ברכתו בופה"ג, הפקיעו או הברכה של העץ ממנו וטבעו מטבע חרשה של "פר - הגפן" שהוא מטבע שונה מפרי העץ, וכן סבר

מח

ד"ר יונה שאם רשות הרבים מפסקת
צ"ל, צריך עיון במכות (ו:) שנים רואין
לאן זה [א] לענין עדות מצטרפין:

מט

זע"ל מהו:

ת שנויה [א] בתשובת מהר"י הלוי (סי'
ומדיוק דברי הר"מ שהביא מתוספות
דלא יצא ולא מטעמיה, דהוא קאמר
יתא דיון ושמן שוין הם, וכשם ששייך
נראה דטעם דמילתא, דכיון דכל מין
אדמה בורא פרי האדמה ולע"ז בורא

ט

מג"א (או"ח ר"ח סק"ב) כתב דלא יצא ונסמך על
ברי תוס' (ברכות י"ב א) שכתבו דאם בירך בופה"ע
ל היין יכול לחזור בו תוכר"ד ומשמעות דבריהם
לא יצא.

והאריכו האחרונים בראיות לכאן ולכאן. הרעק"א
ליון השו"ע תמה על דעת המהר"י הלוי מדוע לא
א: והרי בירך בורא פרי העץ וגם הגפן הוא פרי
צץ אלא שלא פירט איזה עץ ומדוע לא יצא. גם
אכן העודד הקשה מכמה פנים על שיטה זו, ראשית
אי שגא משמן דיתא בהדיא בגמ' דנפיק אם בירך
יפה"ע, גם טעמא דגמ' דחמרא סעידי אין בה כל
זקעה לעיקר הברכה אלא סיבה להוסיף ברכה
זרת למעליותא הואיל וסעידי, גם מלשון המשנה
! פירות האילן ואמר בופה"ע חוץ מן היין משמע
אין היין ברכה נפרדת מברכת פירות האילן אלא
א נכלל בפירות האילן אלא שלרוחא דמילתא
קנו לו ברכה נפרדת, ועל עצם הראיה מתוס' הנ"ל
! מפקפק באבה"ע דלא היתה כונתם דלא יצא אם
דך בופה"ע אלא שיכול לתקן עצמו תוכר"ד ולצאת
! לבתחילה.

וראיתי בחידושי הגרא"ל מאלין (ח"א סי' ב')
כתב שעיקר מחלוקת הראשונים והאחרונים בזה
א אם כשתקנו ליין את ברכתו בופה"ג, הפקיעו את
ברכה של העץ ממנו וטבעו מטבע חדשה של "פרי
הגפן" שהוא מטבע שונה מפרי העץ, וכן סברו

פרי האדמה. יצאו לחם ויין ללמוד בדבר חדש דהיינו שקבעו להם ברכה לעצמן
מפני חשיבותה, אי אתה יכול להחזירם לכלל שאר פירות, המקרי משנה ממטבע
שטבעו חכמים בפרט והוציאום מן הכלל. זולת בשהכל שאמרו בפירוש (ברכות
ל:) דבריעבד יצא, ומכאן נפשט ג"כ שאם ברך [ב] בורא פרי האדמה על הפת
לא: L

גן הלק"ט

תוס' מהר"י הלוי והמג"א וסיעתם, דלא שייך לומר
שיצא בברכת בופה"ע כי הגפן איננו פרי עץ הגפן
אלא פרי הגפן כמטבע שם חדש. או שחז"ל רק
פירטו פרט עצמיי יותר והוסיפו על ברכת העץ
הקימת איזה עץ זה לשבחו של הגפן, וכן סברו
הרעק"א הגו"ד (כלל סי' י"ט) רבינו והיד אפרים שם
ועוד רבים, ונוסח דומה מאד לנוסח שכתב רבינו
ראיתי ביטעות יעקב (סי' ר"ח סק"ט) שכתב דכל
דבר היתה ברכתו העיקרית שהכל שהיא ברכה
פרטית והוציאוהו לברכה פרטית פירות העץ
לבופה"ע, ופירות האדמה לבופה"א וכן ככולם, על
כן כשמברך על היין בופה"ע לא בירך ברכה כללית
על פירות, אלא בירך על היין ברכה פרטית שנתקנה
לפירות בלבד ואינה כלל ברכתו והוא משנה ממטבע
שטבעו חכמים לפרט היין, וסברתו דומה מאד
לסברת רבינו.

דרך נוספת נראה לבאר ע"פ לשונו של מהר"י
הלוי שם בתשובתו שכתב דטעם שנשתנה היין מכל
זיעת הפירות לברכה בפני עצמו הואיל ואדעתא
דכא נטעי אינשי, וכתנתו דאף דיש ילפותות מקראי
ליחד את היין לעצמו לגבי ערלה תרומה וכיו"ב
לומדים ממנו את חשיבותו של היין שנוטעים אותו
לדעת זאת, אבל אין לומדים מכאן שהיין הוא חפצא
אחרת ומהות אחרת משאר הפירות, על כן טוען מהר"י
הלוי שכשם שברכת כל זיעות הפירות היא שהכל אף
ברכת היין צריכה היתה להיות כן, אלא שלמדו לימוד
מיוחד להוציא היין משהכל ולברך עליו בופה"ג,
אבל מדין בופה"ע כבר יצא מעצם המציאות שהינו
זיעת הפרי, ואין סיבה שיצא אם בירך עליו בופה"ע.
ולפי זה ל"ק מה שהקשה הרעק"א כי פרי הגפן
אינו תוספת לפרי העץ, כי כלל אינו פרי אלא זיעה,
ופרי הגפן הכונה שנוטעים את הגפן למטרת זיעה זו
אבל אינה פרי כלל. והחולקים סברו שע"י שתקנו
חכמים ברכה מיוחדת ליין העלו את היין למדרגת
פרי חשוב שאינו זיעה אלא עצם מהות הפרי. וע"ע
בארוכה בקובץ ביאו"י (חוברת מ"ג) מאמר מקיף
בענין זה.

[ב] רבינו דימה הענין הנ"ל שה"ה בבירך בופה"א

על הפת, והאמת שכן שורת הדין גם מסברא וגם על
פי הדיוק שדייק בפירוש החרדים על הירושלמי (ריש
פ"ו דברכות) מהוספת לשון המשנה על פירות האילן
מברך בופה"ע חוץ מן היין "שעל היין" מברך וכו',
וכן בסיפא על פירות האדמה וכו' חוץ מן הפת "שעל
הפת" וכו', ולא כתב חוץ מן היין דמברך בופה"ע
או חוץ מן הפת דמברך המוציא, אלא הוסיף שעל
היין ושעל הפת, לומר לך שזו היא ברכתם ואין אף
בריעבד בשניהם.

אמנם אינו מוכרח לקולא ולחומרא, דהנה
הריטב"א שסובר להדיא כנ"ל לגבי ברכת בופה"ע
על היין דיצא, כתב לענין ברכת בופה"א על הפת
(שם מ' ב) דשאני פת שהכתוב קרא לו שם לעצמו
אשר לא במסכתות תאכל בה לחם ולא יצא, היינו
שהחמיר בפת יותר מביין. ולאידך גיסא שיטת התוס'
(שם י"ב) שנתבססו עליה מהר"י הלוי וסיעתו אמרו
רק בבירך בופה"ע על היין ולא בבירך על הפת
ואפשר לומר דדיקו בזה, כיון דלהדיא שינונו (ליה
ב) רביין איכא מעליותא טפי דסעידי ומשמח משא"כ
בפת דאינו משמח, ומש"ה כתבו רוב ראשונים (שם
נ"ט ב) דאין מברכין הטוב והמטיב על שינוי פת אלא
על שינוי יין לברו. וכ"כ הרא"ש (שם נ"ט ב) דשאני
יין לברך עליו הטוב והמטיב דקובע ברכה לעצמו
הואיל וסעידי ומשמח, וכתב בערוך השולחן (סי'
קע"ה) דלא בכדי כתב יין אף שפת קובעת גם היא
ברכה לעצמה, כי רבותא יש בקביעות הברכה שביין
שמפקיעה את ברכתו המקורית משא"כ בפת שהיא
רק תוספת אבל לא מבטלת את ברכת בופה"א.

ולדעתי יש ראייה שאין קשר בהכרח בין
המחלוקת לענין יין לדין בירך על הפת בופה"א,
מכך שכל החולקים בסי' ר"ח בענין הברכה על יין,
לא חלקו בסי' ר"ז שם הובא בשע"ת דעת הברכ"י
דלא יצא, ודעת הכס"מ (פ"ד ה"ו) דיצא, וכל אותם
החולקים לענין יין חוץ מרבינו לא אמרו דעתם בזה,
ונראה שלא היה ברירא להו, ובעיקר לפי הסברא
שכתבנו שסברת האומרים דלא יצא ביין הואיל ולא
יצא מתורת זיעה שעיקר ברכתה שהכל ולא העץ,
שזה אין לו ענין לברכת בופה"א על הפת.

נתקנה לה ברכה מפורטת משום חשיבותא (כדאיתא בגמ' לה:). וא"כ ברכת בורא העץ היא ג"כ ברכה כללית וכוללת פרי הגפן. אולם, לאידך גיסא י"ל בין דמחמת חשיבותו נתקנה לו ברכה מיוחדת אינו יוצא אם בירך בפה"ע. בספר שלמי ניסן (סי"ט) ביאר עוד דאע"פ דקי"ל (ברכות מ:) כר' יוחנן דאם בירך שהכל יצא אפילו על פת ויין שהם חשובים, אין להוכיח מזה לגרס דידן. ואני שהכל שמעיקרא נתקנה ככרכה כללית ומהני אפילו על דברים חשובים לא יין, משא"כ בורא פרי העץ דנתקנה רק ככרכה פרטית על פירות האילן חוץ מן היין.

בשאלה זו דנו הראשונים וגדולי האחרונים. בתוס' ברכות (יב. ד"ה לא לאתויי) כתב "ומיהו היה אומר ר"ח אם היה יודע בירור שטעה בדיבורו שאמר בורא פרי העץ תחת בורא פרי הגפן דבתוך כדי דבור יכול לחזור בו".² וכתב רע"א בגליון הש"ס שנראה דס"ל לתוס' דרק בכי האי גוונא דתיקן עצמו בתוך כדי דיבור יצא ידי חובתו. אולם, עיין בשו"ת גינת ורדים לרבינו אברהם הלוי זצ"ל (סי' י"ט) שכתב שאפשר שאין לדייק מזה דלא יצא כי עיקר כוונת התוס' להעיר על הדין דמהני תוך כדי דיבור, ומ"ש בבורא פרי העץ על היין הוא דוגמא בעלמא.

ע"ן שם עוד בגליון הש"ס שהביא תשובת ר"י הלוי (מובא במג"א ח"כ:), והוא שו"ת מוהר"י הלוי למוהר"ר יעקב לבית הלוי כלל ה' סי' מ"ז, עיין שם המעשה שעליו נכתבה התשובה) שנקט דלא יצא אם בירך בורא פרי העץ על היין. וז"ל תשובה זו דנה בשליח צבור שבירך ברכות האידוסין תחת החופה ובמקום לומר בורא פרי הגפן על היין טעה ואמר בורא פרי העץ, ואמרו לו לחזור ולברך בורא פרי הגפן. ולא הסכים הש"צ, וטען שאם בירך בורא פרי העץ על היין יצא ברעבד. והיה נוכח שם חכם אחד שגער בו ונדהו על שלא חזר. והש"צ השיב דאדרבא, החכם חייב נדוי מפני שנדהו שלא כדין. ושוב נאלו למוהר"י הלוי שיברר הדין. והשיב המוהר"י הלוי שהדין עם החכם, שלא יצא הש"צ ידי חובתו וז"ל:

אבל בין ברכתו הכולל אינה בורא פרי העץ רק ברכתו הכולל היא שהכל כמו שאר מי פירות ואם כן אם בירך בדיעבד הברכה הכוללת שלו שהיא שהכל פשיטא דיצא

בכל המקורות הנ"ל, שביסוד זה שכרכת שהכל מתרת קיום הודאה, יש לבאר עוד כמה עניינים בהל' ברכות. קי"ל מ"א שאם אוכל עיקר פוטר הטפל, אולם אם אוכל הטפל ליו שהכל, ויש לבאר דכיון שהוא טפל אין בו חשיבות פורטת, ובעלמא אמרינן דעיקר פוטרתה. אולם אם אוכל אכתי נהנה מאוכל יש כאן איסור הנאה וע"י ברכת שהכל

המקורות הנ"ל שיטת הרמב"ם בסוגיא דשתיית שמן. שהאוכל שמן בעין אינו מברך בורא פרי העץ שהשמן רש"י (שם לה: ד"ה אוזוקי מויק) שאינו מברך כלל. בכות ח:ב) נקט דמברך שהכל. ובביאור הדבר י"ל דכיון דת וממילא אין כאן חיוב ברכה פרטית בתור מצות שבח דסוף כל סוף נהנה יש כאן איסור מעילה וברכת שהכל

שיטת הכל בו (הל' סעודה סי' כ"ד) שהביא בשם רב ראשונה טענה שיעור אכילה. וכתב שם ש"א שעל ב"ך שהכל. וכן כתב רבינו יונה בפרק כיצד מברכין פ, ד"ה אני ראית). וכן מובא בארחות חיים (הל' סעודה

יבר כבר פירשו שאם אכל כשיעור מחוייב בברכה ראשונה יוב שבח להקב"ה על אכילה, דילפינן מברהמ"ז דכשהוא יעב לא כל שכן, וחייב זה דוקא כשיעור דומיא דברהמ"ז. וסוד ליהנות מעוה"ז בלא ברכה. אם אכל פחות מכשיעור ומת שבת, שזה ילפינן מברהמ"ז ודיו להיות כמותה, ין יש חובה מחמת שאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה, ילו בפחות מכשיעור. אולם חובה זו שאסור ליהנות אינה, ובשהכל שפיר פטרינן ליה לכתחלה.

ג. בורא פרי העץ על היין

אם מהני ברכת בורא פרי העץ בדיעבד על היין. מצד אחד ("על פירות האילן הוא אומר בורא פרי העץ חוץ מן היין ר בורא פרי הגפן", אלמא דיין חלק מפירות האילן אלא

² והמקור לזה במרדכי (סי' לב) ממהר"ם מאברא, ועי' ספר ברכת ה' להרה"ג ר' משה לוי זצ"ל.

דוקא דיי' צ"ק חזרו מ גמ"א
ד"ה ד"ה חזרו מ גמ"א

דה של פת אכל פת כיסנין באופן שצריך
ית ושינה מקום למקום אחר, לא צריך לברך
ל: שם או כשחזור למקומו ואוכל מזונות.

מקור ההלכה

ך לחזור למקומו הראשון משום חיוב ברכת
יכ קביעות מקום הראשון לקביעות ג"כ לגבי
אור הלכה סי' קע"ח סעיף ב' בד"ה ואכל.

בירך על הפת במ"מ

כ בירך על הפת בורא מיני מזונות יצאו.

מקור ההלכה

ו) כ"כ המ"ב בביאור הלכה קס"ז ד"ה במקום, והביא הסברא בשם החיי אדם
משום דעל הכל שבירך מזונות יצא חוץ ממים ומלח וראה מש"כ בענין על
כל דבר שבירך במ"מ אם יצא שהבאנו שיטות מפורשות שלא יוצא בברכת
מזונות על כל דבר.

והנה בב"ח סי' קס"ח משמע מפורש שלא יצא שהרי הקשה על שיטת הבי
שס"ל להקל בכל סוגי כיסנין לברך מזונות והקשה הרי איך יצא בברכת מזונות הא
אפשר שהוא פת והוא דבריו ג"כ במג"א קס"ח ס"ק י"ח ומשמע מזה שס"ל
שאינו יוצא בדיעבד בברכת מזונות דהרי אל"כ מאי מקשה על הבי.

וכן מפורש בשו"ע הרב בסי' קס"ח סעיף י"ב שלא יצא [אלא שבסדר ברכת
הנהנין הביא שיש חולקים בזה]. וכן משמע בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' קמ"ט
שכתב גבי בירך על היין בורא פרי העץ שלא יצא והטעם דכיון שתקנו ללחם
ויין ברכה מפני חשיבותם אי אתה יכול להחזירם לכלל שאר פירות דמקרי
משני ממטבע שטבעו חכמים, וממילא לפי דבריו הוא הדין גבי פת שתיקנו
ברכה מיוחדת מפני חשיבותם לא יצא בברכת מזונות.

ובאמת כדברי המשנה ברורה אבל לא מטעמיה מבואר גם בפמ"ג סי'
קס"ח במשבצות זהב ס"ק ו' שאף אם נאמר שברכת המוציא הוי מן התורה ג"כ
יצא באופן שבירך במ"מ.

ומצינו להריטב"א ברכות מב. ד"ה בירך שכתב י'ואעיג דפת אם בירך עליו
בורא מיני מזונות יצא מידי דהוי איין דאם בירך עליו בורא פרי העץ או בורא
פרי האדמה יצא וכ"כ בהלכות ברכות פרק ב' הלכה ט"ז. וכ"כ בריטב"א ברכות
דף מב: ד"ה בירך.

ובאמת הטעם שהוצרך הריטב"א להוכיח שיצא מדין בירך על היין בורא
פרי העץ, צ"ע למה לא הוכיח מהדין המפורש במשנה שאם בירך בפה"א על העץ
שיצא וממילא לפי"ז ה"ה בבירך על הפת מזונות שיצא, דהרי כמו בפרי העץ

25

מקור ההלכה

אם שינה ובירך בפה"א יצא מכיון שגם "עץ" ביסודו הוא "פרי האדמה" אלא מכיון שכדי לתת ברכה מפורטת יותר לכן אמרו "העץ" שמפרט יותר על זה שגדל "בעץ" ולא ברכת בפה"א שהוא כולל כל סוגי "פרי האדמה" וזהו רק לכתחילה אבל בדיעבד כל שבירך "האדמה" ג"כ יצא משום שסוף סוף בזה שנתנו ברכות "העץ" לא הפקיעו ממנו דין ברכת "בפה"א.

וא"כ לכאורה ה"ה בבירך על הפת בורא מיני מזונות שגם יצא ומשום שזה שנתנו על הפת ברכה מיוחדת של "המוציא" אף שהוא ביסודו ג"כ "מזונות" שהוא מיון והוא מחמשת המינין מ"מ בדיעבד ג"כ יצא ומשום שכך נתנו לו מעלה יתירה ופרטית יותר מחמת החשיבות אבל לא שנפקע ממנו יסוד ברכת "מזונות" וא"כ למה הצורך הריטב"א להוכיח מהדין שאם בירך על היין בורא פרי העץ שיצא ולא הוכיח מהמשנה שבירך על פרי העץ בורא פרי האדמה שיצא.

ובהכרח שהריטב"א בא לאפוקי מסברת שו"ת הלכות קטנות הנ"ל, ומשום שהיו אמינא שכל דבר שנתנו לו ברכה מחמת חשיבות מיוחדת כמו "פת" כבר עקרו ממנו הברכה אחרת לגמרי וגם בדיעבד לא יצא, [ולא דמי לבירך פרי האדמה על העץ - ששם גם עץ עצמו עיקר אילן ארעא הוא והיא ג"כ בא מפרי האדמה].

ולכן הוכיח מהדין שבירך על היין בפה"ע שיצא, אע"ג ששם ג"כ נתנו לו ברכה מיוחדת מחמת חשיבות יין ואעפ"כ לא פקע ממנו ברכתו בפה"ע וממילא ה"ה גבי פת שיצא בברכת במ"מ.

אלא שעיקר הדין של הריטב"א שכתב שאם בירך על היין בפה"ע שיצא זה עצמו ג"כ אין לנו גמ' או משנה על זה.

וראה בריטב"א ברכות מ. ד"ה ועל כולם שכתב ועל כולם שאמר שהכל יצא איתמר רב הונא אמר וכו' ר' יוחנן אמר אפי' פת ויין וקיי"ל כר' יוחנן דהלכתא כוותיה לגביה דרב הונא "ואיכא למישמע מינה נמי דמי שבירך על היין בורא פרי העץ יצא דהא חזינן דלא קפדינן בברכה דיליה דאפי' כשבירך ברכה אחרת שאינה ברכתו יצא" עיי"ש יוצא מדברי הריטב"א שמדברי הגמ' שעל הכל שבירך שהכל יצא מכח דין זה הוכיח שגם בבירך ברכת העץ על יין נמי יצא.

וראה תוס' ברכות דף יב, ד"ה לא שכתבו שאם בירך על יין בפה"ע שלא יצא ובהגהות רע"א שם באמת תמה הרי יין הוא ג"כ פרי אלא שהיה צריך לברר יותר פרי הגפן וא"כ מאי שנא מאם בירך עליו שהכל שיצא.

סימן
בפה"
שמש
הענין
שעש
יין ה
הפיר
שזה

אפי'
הקש
לעני

לומר
להרו
דבזה
של ז

חז"ל
פרי ז
וכיון
להצו
במט.

לברן
לפי

הנוס
האנ
שזה

